

מדינת ישראל

משרד החינוך

המינהל לכלכלה ותקציבים

מערכת החינוך בישראל בראייה השוואתית בינלאומית על-פי Education at a Glance (EAG) 2012

מינהל כלכלה ותקציבים
אגף א' כלכלה וסטטיסטיקה

ספטמבר 2012

נתוני הבסיס של מדינות ההשוואה

שיעור הלומדים מתוך כלל האוכלוסייה 2008	תמ"ג ריאלי לנפש 2009	
30.20%	27,454	ישראל
22.40%	-	OECD
23.20%	45,087	ארה"ב
20.10%	25,614	צ'כיה
24.60%	38,299	דנמרק
24.70%	35,848	פינלנד
23.60%	27,171	קוריאה
26.50%	29,204	ניו זילנד
18.90%	32,146	ספרד
OECD	EAG 2012, Table X2.1,p. 546	מקור

מדינת ישראל

משרד החינוך

המינהל לכלכלה ותקציבים

שכר

PPP - שינוי מתודולוגי

- ב EAG2012 שונה שער החליפין עליו מתבססת ההשוואה. אם עד לשנה זו הסל שנבחר ע"י EAG לצורך חישוב הוא סל המוצרים והשירותים המרכיב את התמ"ג של ארצות הברית, $PPP=3.66$. השנה שער החליפין, *private consumption*, $PPP=4.45$ נמדד על-פי יכולת הצריכה הפרטית של האוכלוסייה לשנת 2010. שינוי זה חשוב להבנת הערכים החדשים לצורך ההשוואה בין ישראל למדינות ה-OECD.

שיעורי השינוי בשכר מורים במקביל לשיעורי השינוי ב PPP

2009-2010

שיעורי PPP והשינויים בין השנים 2009-2010			שיעור הגידול בשכר בין השנים 2009-2010			
שיעור השינוי ב PPP החדש	PPP 2010 לפי צריכה פרטית	PPP 2009 לפי התמ"ג	חט"ע	חט"ב	יסודי	
21.51%	4.45	3.66	2.06%	3.29%	5.77%	ישראל
2			12	9	4	מיקום ישראל מתוך 34 מדינות OECD

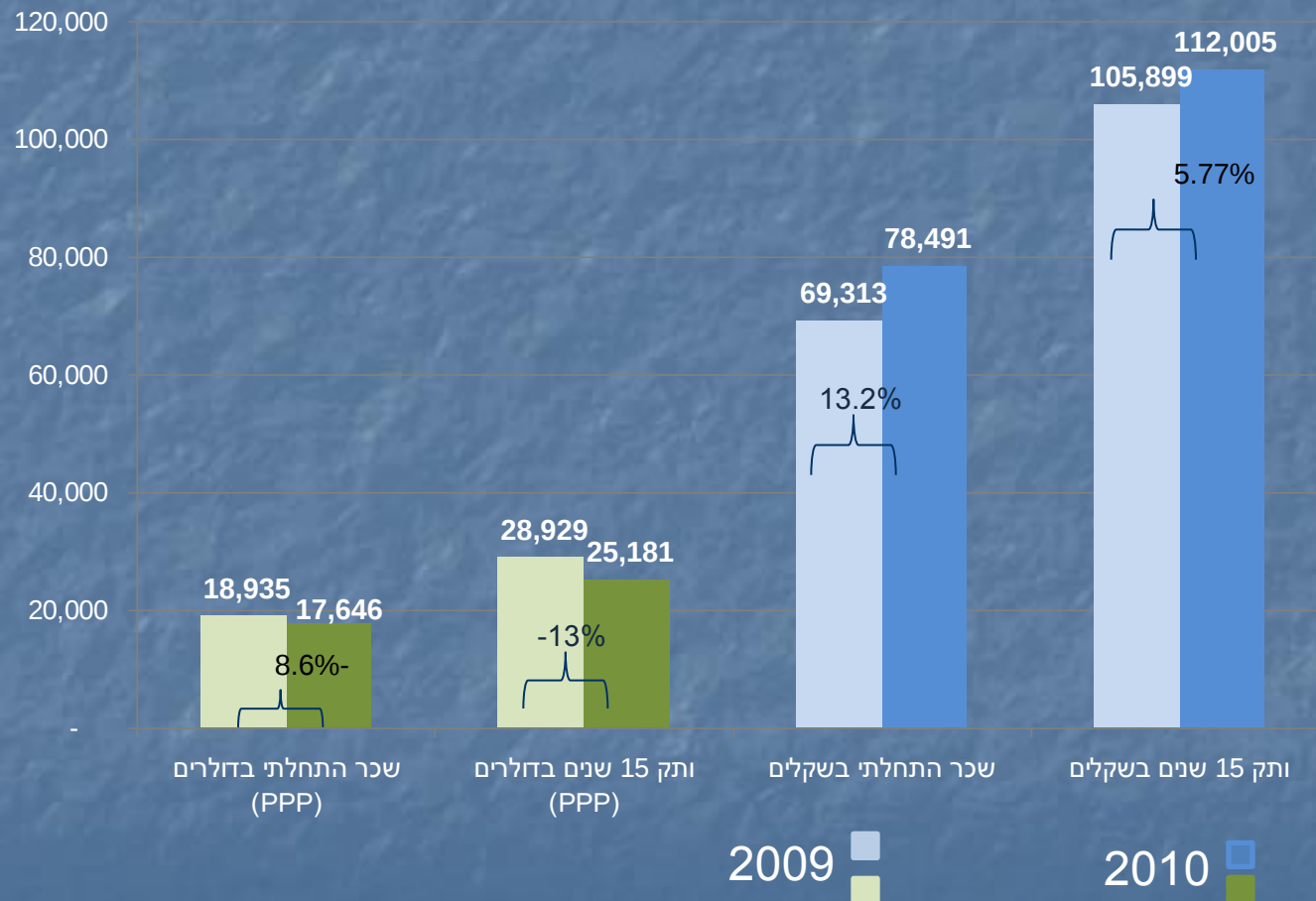
EAG 2012, Table X2.3b, p.551; EAG 2011, Table X2.3d, p.483

מנתוני הטבלה אנו מגלים שבישראל השינוי ב PPP על פי המתודה החדשה, מהווה את השינוי הגבוה ביותר מכלל מדינות ה-OECD (למעט תורכיה, 24.5%). כאשר מתייחסים לכוח הקניה לפי צריכה פרטית לעומת שינויים בתמ"ג, ממוצע השינויים בכל המדינות עומד על 9.4% בשינוי ה PPP משנת 2009 לשנת 2010.

לצד זה אנו רואים גידול משמעותי בעליית השכר במטבע מקומי בייחוד ביסודי לעומת מדינות ה-OECD. ישראל נמצאת במקום הרביעי בעליית שכר המורים בחינוך היסודי, מכלל מדינות הארגון.

שכר מורים ביסודי לפי כוח הקנייה בדולרים PPP

הכשרה מינימלית B.A

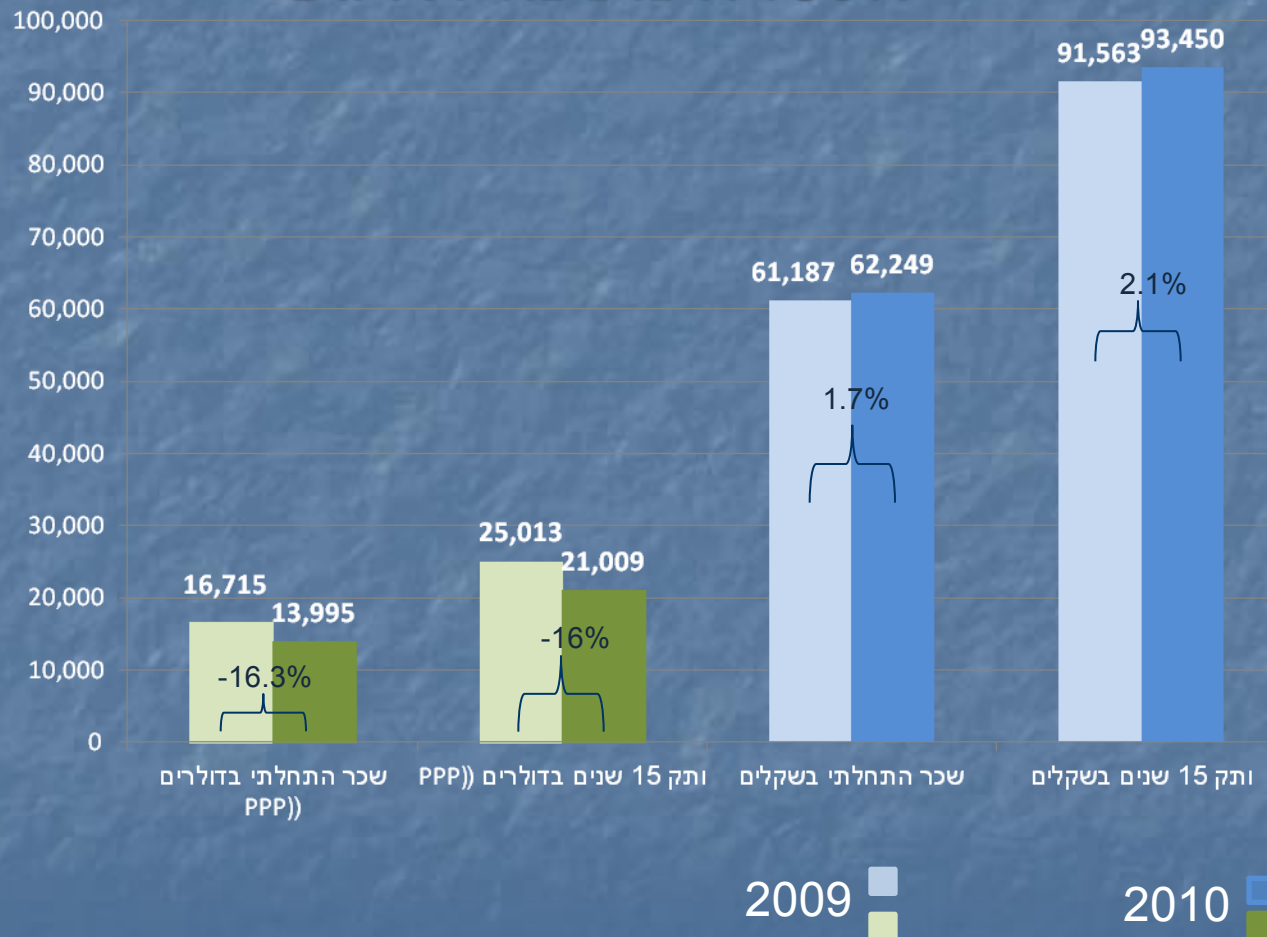
שכר מורים בחטיבת הביניים לפי כוח הקנייה בדולרים PPP

הכשרה מינימלית B.A

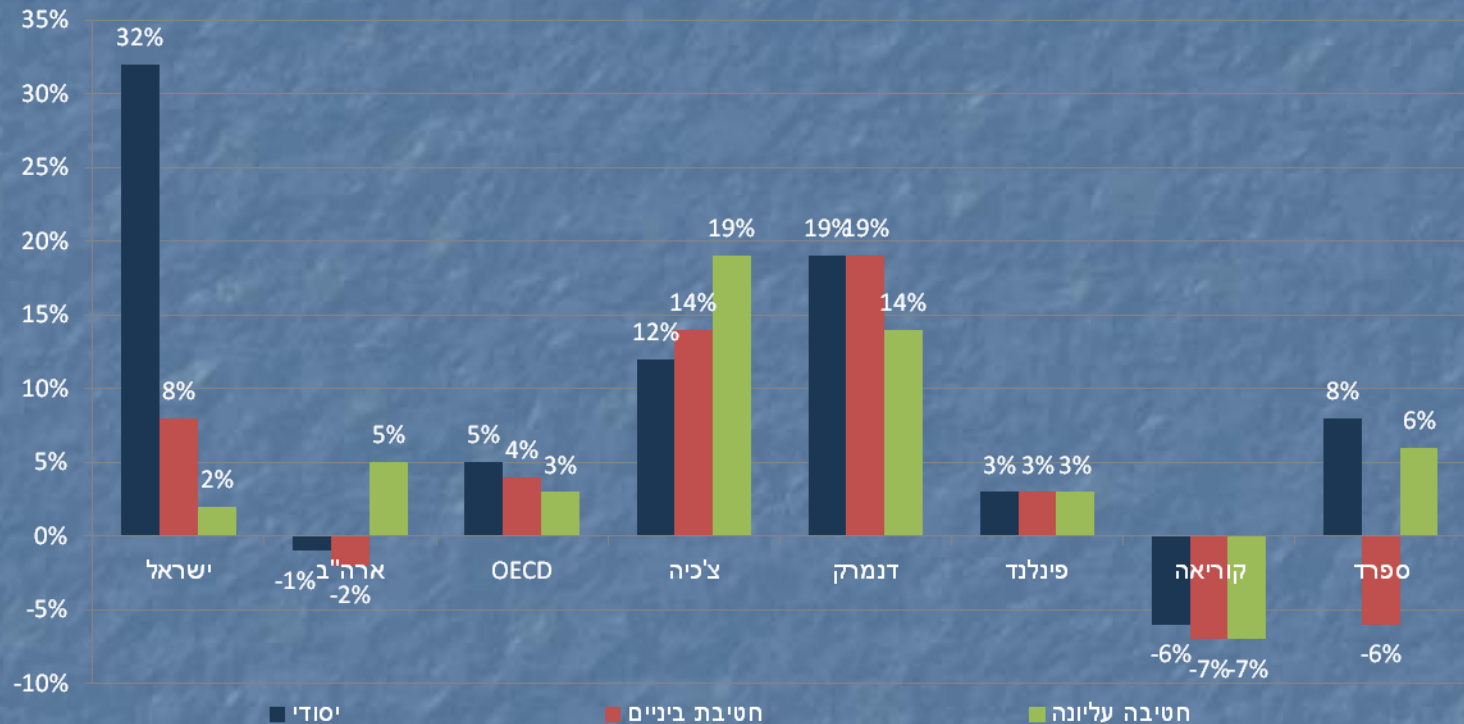

שכר מורים בחטיבה העליונה לפי כוח הקנייה בדולרים PPP

הכשרה מינימלית B.A

השינויים בשכר מורה במשרה מלאה בעל 15 שנות ותק והכשרה מינימלית בין השנים 2005 ו-2010 מותאם לשינוי המחירים בPPP לפי צריכה פרטית

EAG 2012, Table D3.2, p.468

נתונים אלו מביאים לידי ביטוי רק חלק מהעלייה הצפויה ביישום המלא של הרפורמות מכיוון שהדיווח לשנת 2010 מתייחס רק ל 65% מורים באופן חדש ביסודי ו- 16% בחט"ב.

השפעת רפורמת אופק חדש על שכר המורים

- השפעת הרפורמה החדשה על שכר המורים באה לידי ביטוי בדו"ח EAG 2012 (לוח D3.2) המתאר את התקדמות שכר המורים בעשור האחרון. משנת 2005 שכר המורים ביסודי עלה בכ- 32% לעומת 5% בממוצע ה OECD. גם בשכר המורים בחט"ב נרשמת עלייה אך מתונה יותר של 8%. עלייה זו הינה פי 2 מעליית שכר המורים בממוצע ה OECD.

שכר המורים לעומת שכר בעלי השכלה שלישונית במשק הישראלי – יתרון יחסי

- בשנת 2010 שכר המורים ביחס לבעלי תואר מכלל מגזרי המשק היה גבוה יותר מאותו יחס במדינות ה OECD, וזאת בטרם יישום מלא של הרפורמות בחינוך. נתון זה הינו משמעותי מכיוון שמתאר את כוח הקנייה של המורים ביחס לעובדים מקבילים באותה מדינה. מורה בחט"ב באופק חדש מרוויח בממוצע 97% מעמיתו במשק בעל השכלה שלישונית בישראל. לעומתו, מורה מקביל במדינות ה OECD מרוויח בממוצע רק 85% משכר בעל השכלה באותן מדינות. הנתון דומה גם בשלבי החינוך האחרים.

המינהל לכלכלה ותקציבים

היחס בין שכר מורה במשרה מלאה בעל 15 שנות ותק ושכר בפועל לבין השכר הממוצע של בעלי השכלה שלישונית בגיל 25-64 במשק (2010)

חטיבה עליונה	חטיבת ביניים	יסודי	
0.92	0.87	0.85	ישראל 2010 (שכר בפועל)*
	0.97	0.92	ישראל – שכר מורים בפועל באופק חדש 2010**
0.64	0.7	0.77	ישראל 2010 סטטוטורי ל 15 שנות ותק
0.9	0.85	0.82	OECD 2010
0.72	0.69	0.67	ארה"ב (שכר בפועל)
0.57	0.53	0.53	צ'כיה (שכר בפועל)
1.01	0.87	0.87	דנמרק
1.1	0.98	0.89	פינלנד (שכר בפועל)
1.03	1.01	0.98	ניו זילנד (שכר בפועל)
1.3	1.3	1.31	קוריאה
1.38	1.35	1.21	ספרד

EAG 2012 Table D3.1, p.465-467

*השכר בפועל מחושב על כלל המורים, הן המורים שטרם נכנסו לאופק והן המורים שנכנסו לאופק.

** השכר באופק הינו הממוצע בפועל של המורים שנכנסו לאופק בלבד. רפורמת עוז לתמורה לא החלה עדיין בשנת 2010

יחס בין ממוצע השכר בפועל של כלל המורים לבין השכר הסטטוטורי של מורה עם 15 שנות ותק. במחירי PPP לפי צריכה פרטית.

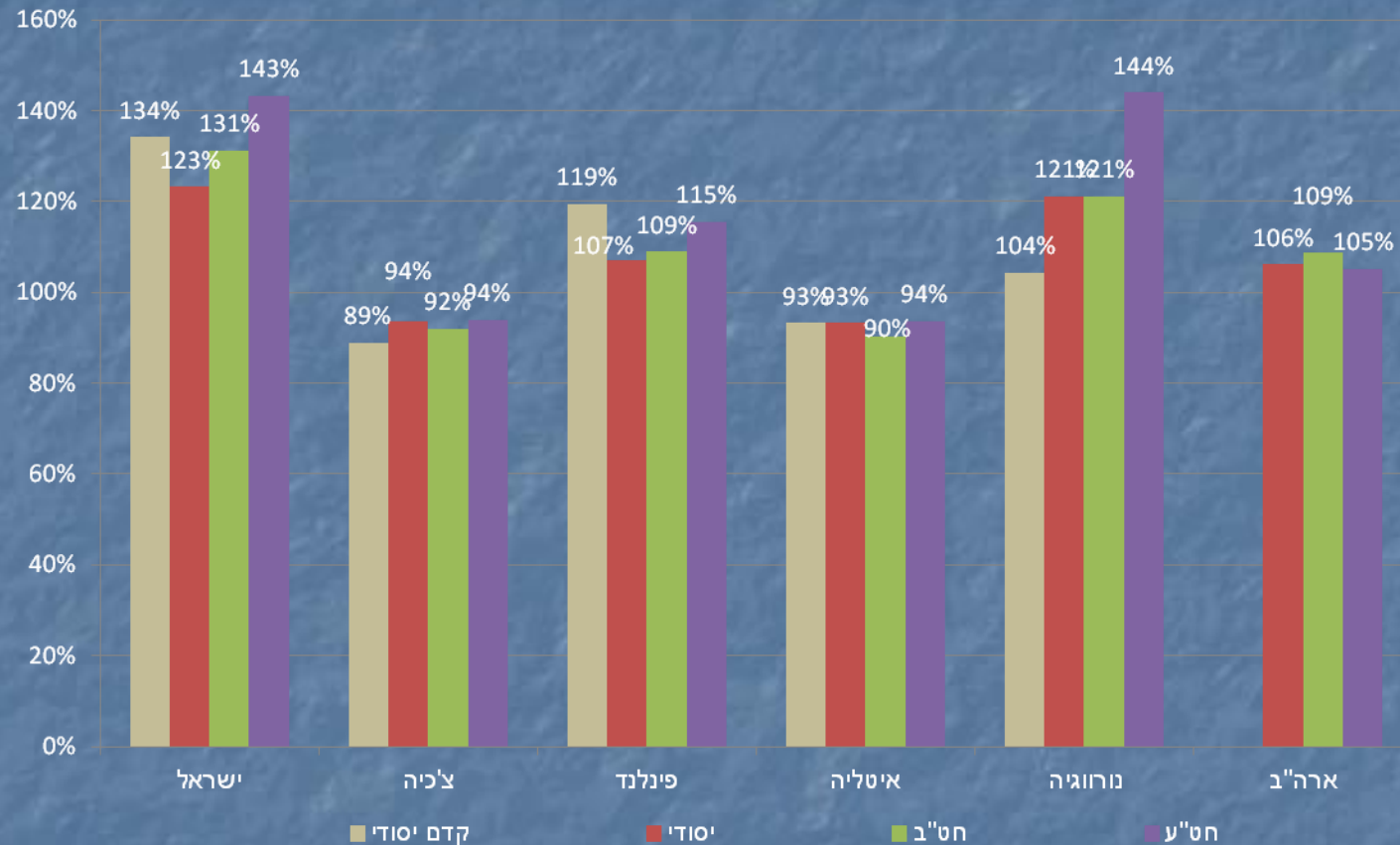

Table D3.5 (Web only) EAG 2012
Table D3.1 EAG 2012 p. 465

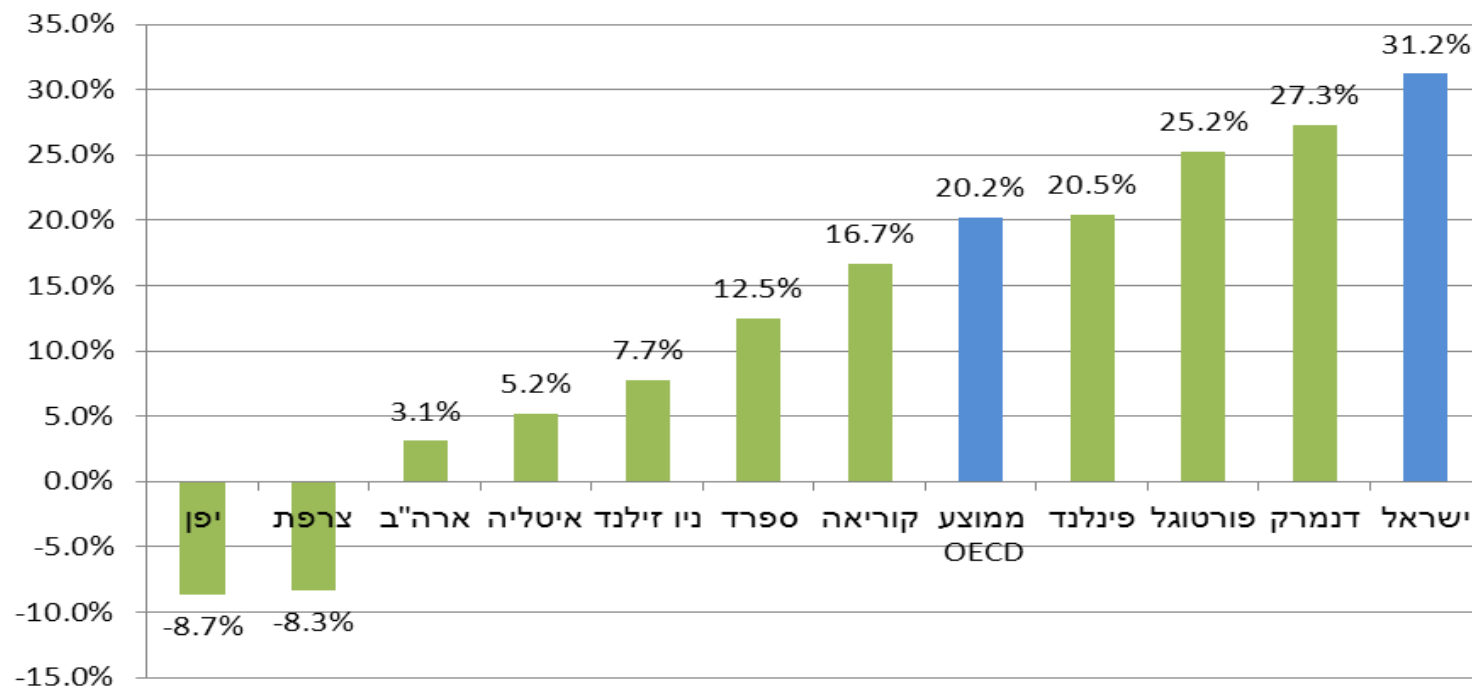
המינהל לכלכלה ותקציבים

יחס בין ממוצע השכר בפועל של כלל המורים לבין השכר הסטטוטורי של מורה עם 15 שנות ותק. במחירי PPP לפי צריכה פרטית.

שכר בפועל	חט"ע	חט"ב	יסודי	קדם יסודי
<u>ישראל</u>	30,078	30,208	31,028	26,927
שכר סטטוטורי 15 שנות ותק	21,009	23,047	25,181	20,076
היחס בין שכר בפועל לסטטוטורי 15 שנה.	143%	131%	123%	134%
<u>צ'כיה</u>	20,130	18,604	18,663	14,677
שכר סטטוטורי 15 שנות ותק	21,449	20,217	19,949	16,527
היחס בין שכר בפועל לסטטוטורי 15 שנה.	94%	92%	94%	89%
<u>פינלנד</u>	49,394	44,052	40,122	33,632
שכר סטטוטורי 15 שנות ותק	42,809	40,451	37,455	28,159
היחס בין שכר בפועל לסטטוטורי 15 שנה.	115%	109%	107%	119%
<u>איטליה</u>	34,242	32,097	30,448	30,448
שכר סטטוטורי 15 שנות ותק	36,582	35,583	32,658	32,658
היחס בין שכר בפועל לסטטוטורי 15 שנה.	94%	90%	93%	93%
<u>נורווגיה</u>	46,376	43,615	43,615	38,010
שכר סטטוטורי 15 שנות ותק	32,217	35,991	35,991	36,476
היחס בין שכר בפועל לסטטוטורי 15 שנה.	144%	121%	121%	104%
<u>ארה"ב</u>	50,976	48,994	47,992	46,986
שכר סטטוטורי 15 שנות ותק	48,446	45,049	45,226	-
היחס בין שכר בפועל לסטטוטורי 15 שנה.	105%	109%	106%	-

Table D3.5 (Web only) EAG 2012
Table D3.1 EAG 2012 p. 465

שינויים בשכר מורים בחינוך יסודי בין 2000 ל 2010 בדולרים, במחירים קבועים 2010

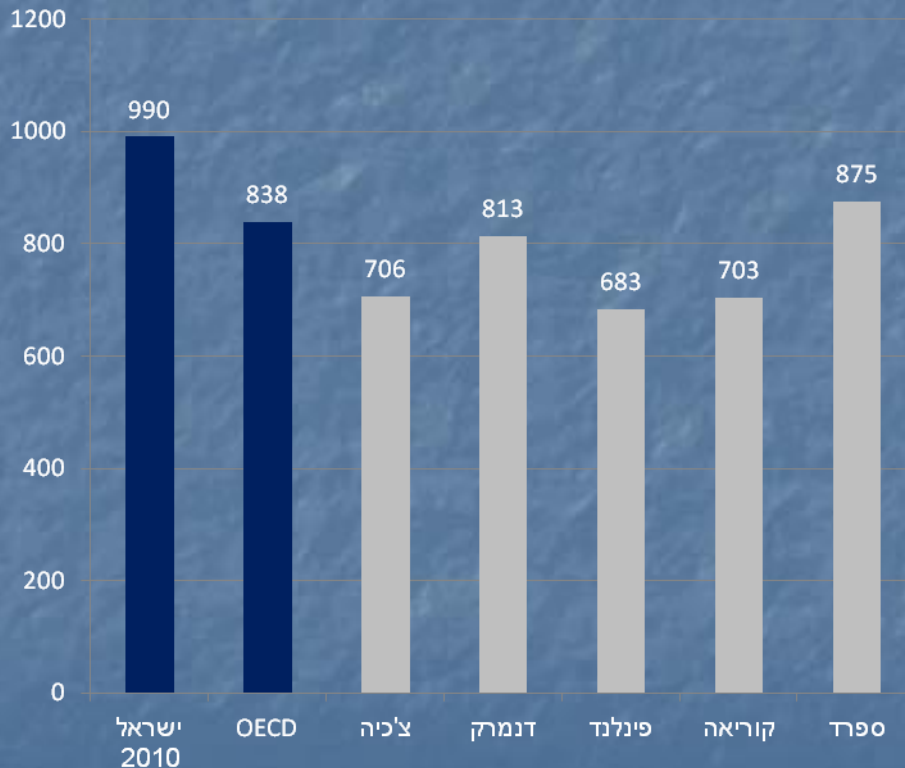
EAG 2012 Table B7.1a p.305

ניתן לראות שבישראל חל גידול משמעותי ביותר בשכר המורים ביסודי ביחס לממוצע ה OECD ומרבית המדינות החברות בו. זאת בין השנים 2000 ל 2010

שעות לימוד

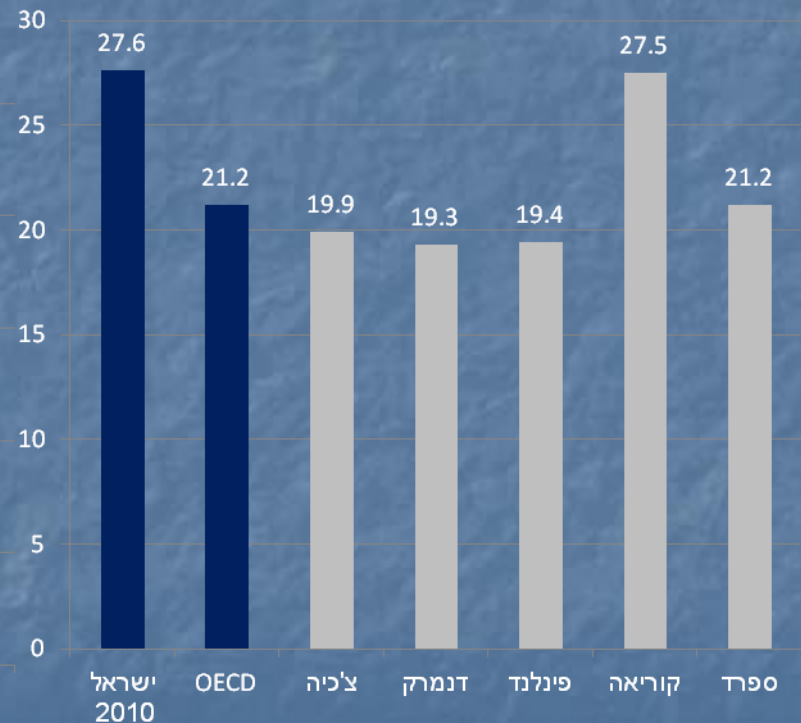
סה"כ שעות לימוד בממוצע לתלמיד בשנת לימודים וגודל כיתה ממוצע 2010 בחינוך היסודי.

שעות תלמיד

EAG 2012 Table D1.1, p.435; Table D2.1, p.450

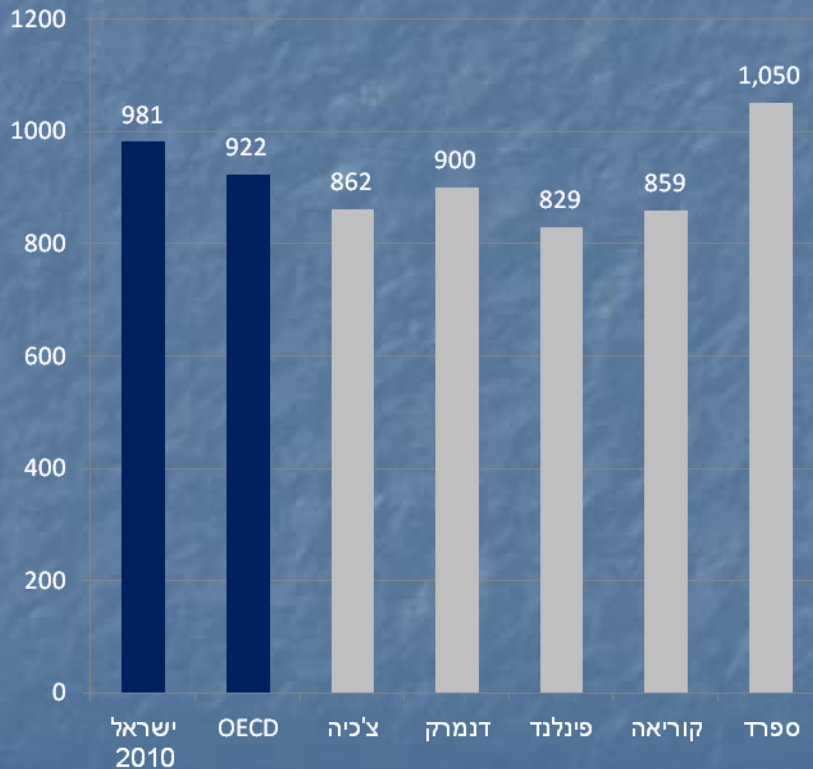
גודל כיתה

בישראל מספר שעות הלימוד בממוצע לתלמיד גבוהה בכ-18%
מאשר ממוצע ה-OECD

סה"כ שעות לימוד בממוצע לתלמיד בשנת לימודים וגודל כיתה ממוצע 2010 בחטיבת הביניים.

שעות תלמיד

EAG 2012 Table D1.1, p.435; Table D2.1, p.450

גודל כיתה

בישראל מספר שעות הלימוד בממוצע לתלמיד גבוהה בכ-6% מאשר ממוצע ה-OECD

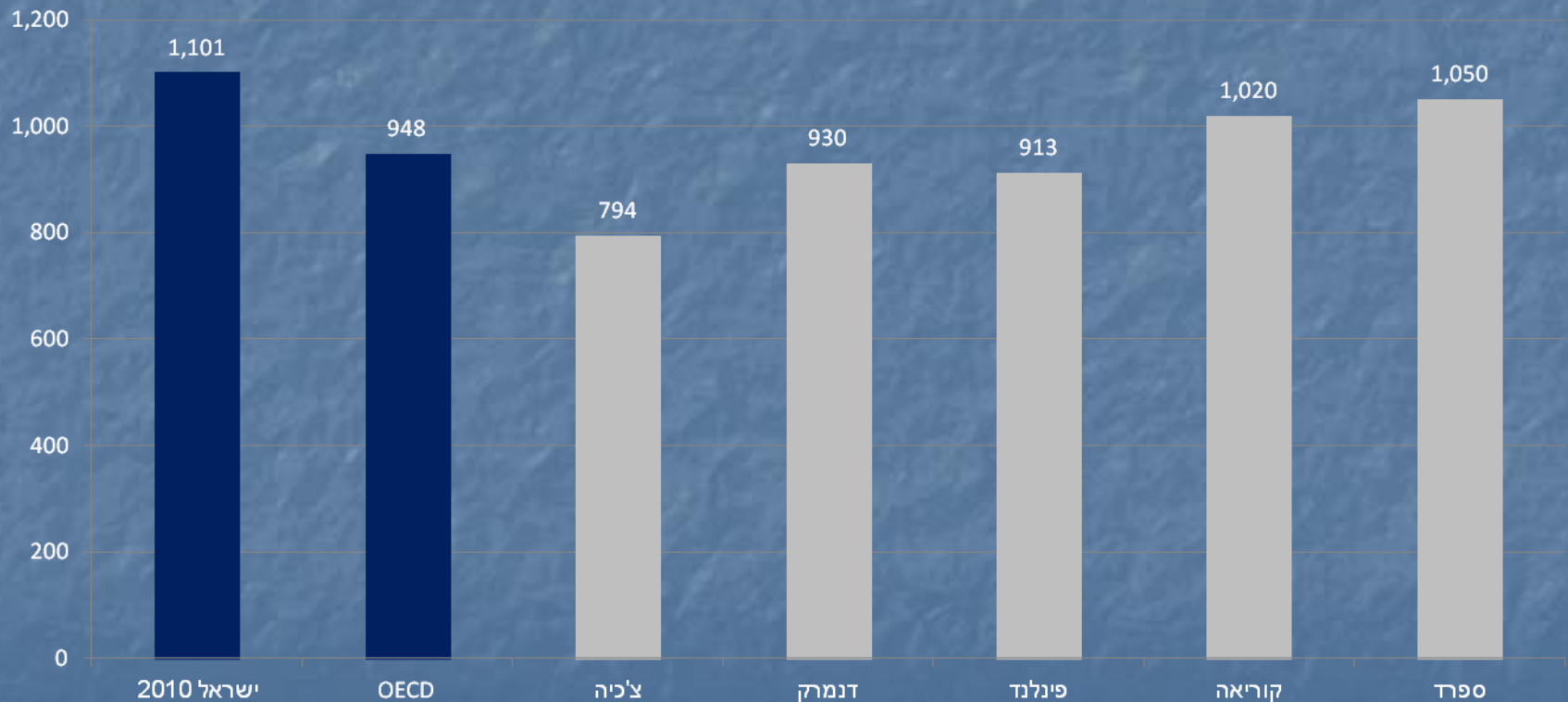
מדינת ישראל

משרד החינוך

המינהל לכלכלה ותקציבים

סה"כ שעות לימוד בממוצע לתלמיד בשנת לימודים. 2010 לגילאי 15.

שעות תלמיד

EAG 2012 Table D1.1, p.435; Table D2.1, p.450

בישראל מספר שעות הלימוד בממוצע לתלמיד גבוהה בכ-16%
מאשר ממוצע ה-OECD

בישראל לומדים יותר בכל שלבי החינוך

- מספר שבועות הלימוד בישראל דומה לממוצע ה OECD. עם זאת, מספר שעות הלימוד של התלמידים בישראל גבוה מאשר ממוצע הארגון ב 18% בחינוך היסודי, ב- 6% בחט"ב וב 16% בחט"ע. פער זה שווה ערך לכ- 3 ש"ש בממוצע לתלמיד בישראל מגיל 7 עד 14.
- שעות הלימוד מתפלגות שונה מממוצע ה OECD. בחינוך היסודי בגילאי 7-8 לומדים בישראל יותר מקצועות כמו תנ"ך, מדעים ולימודי חברה ובגילאי 9-11 לומדים יותר במקצועות אנגלית, מתמטיקה וקריאה כתיבה. בחטיבות הביניים לומדים יותר במקצועות אנגלית ועברית.

בישראל צפיפות התלמידים בכיתות גדולה יותר

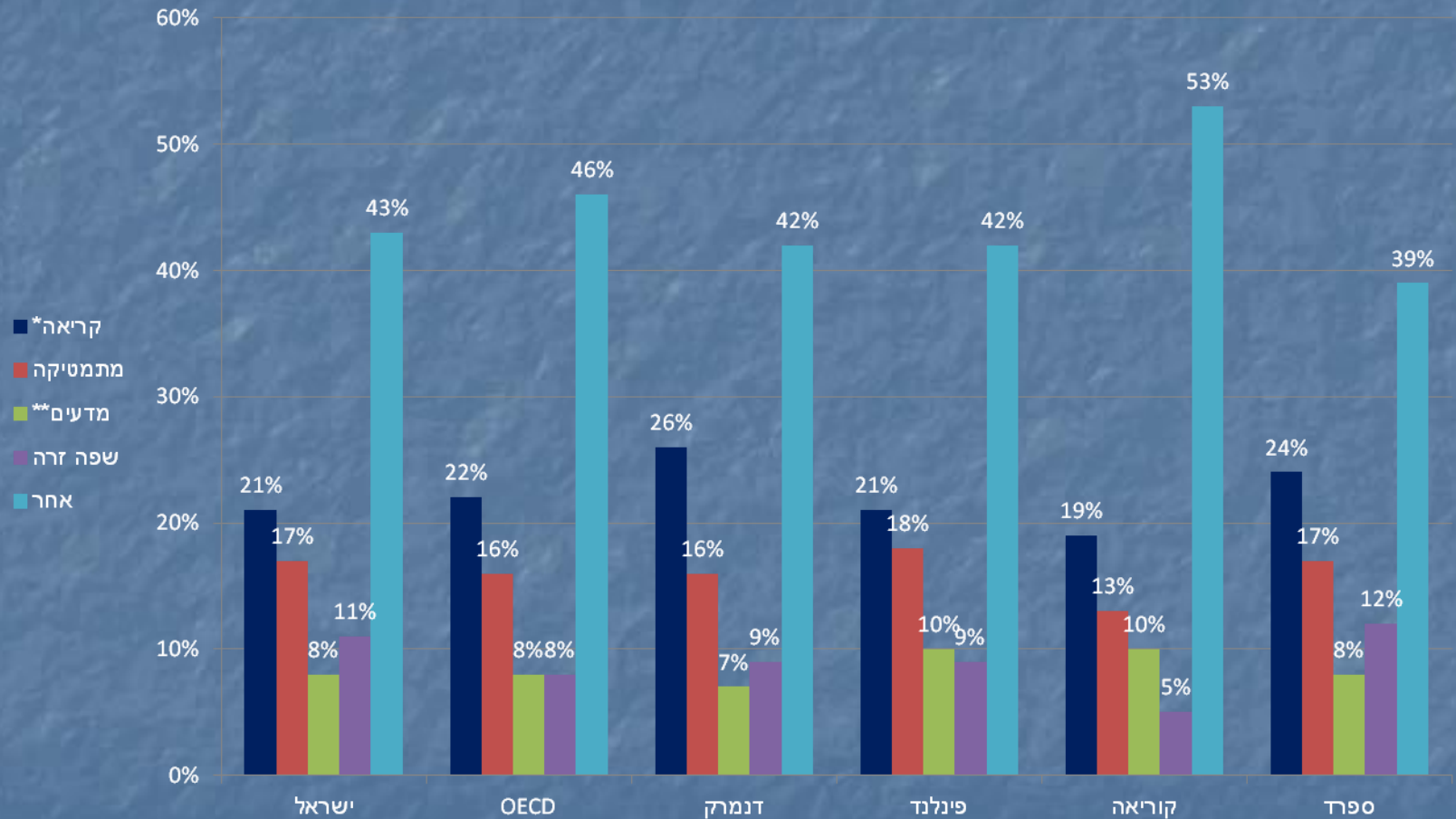
• צפיפות התלמידים בכיתה גדולה יותר בישראל בכ- 30% בחינוך היסודי, 27.6 תלמידים בכיתה לעומת 21.2 תלמידים בממוצע ה OECD.

בחטיבות הביניים בישראל מספר התלמידים בכיתה קטן משמעותית בשנה האחרונה ל 29.4 תלמידים בכיתה לעומת 23.4 בממוצע ה OECD, פער של כ- 26%.

המינהל לכלכלה ותקציבים

שעות הוראה לפי נושא וגיל - אחוזים מכלל שעות החובה (2010)

גילאים 9-11

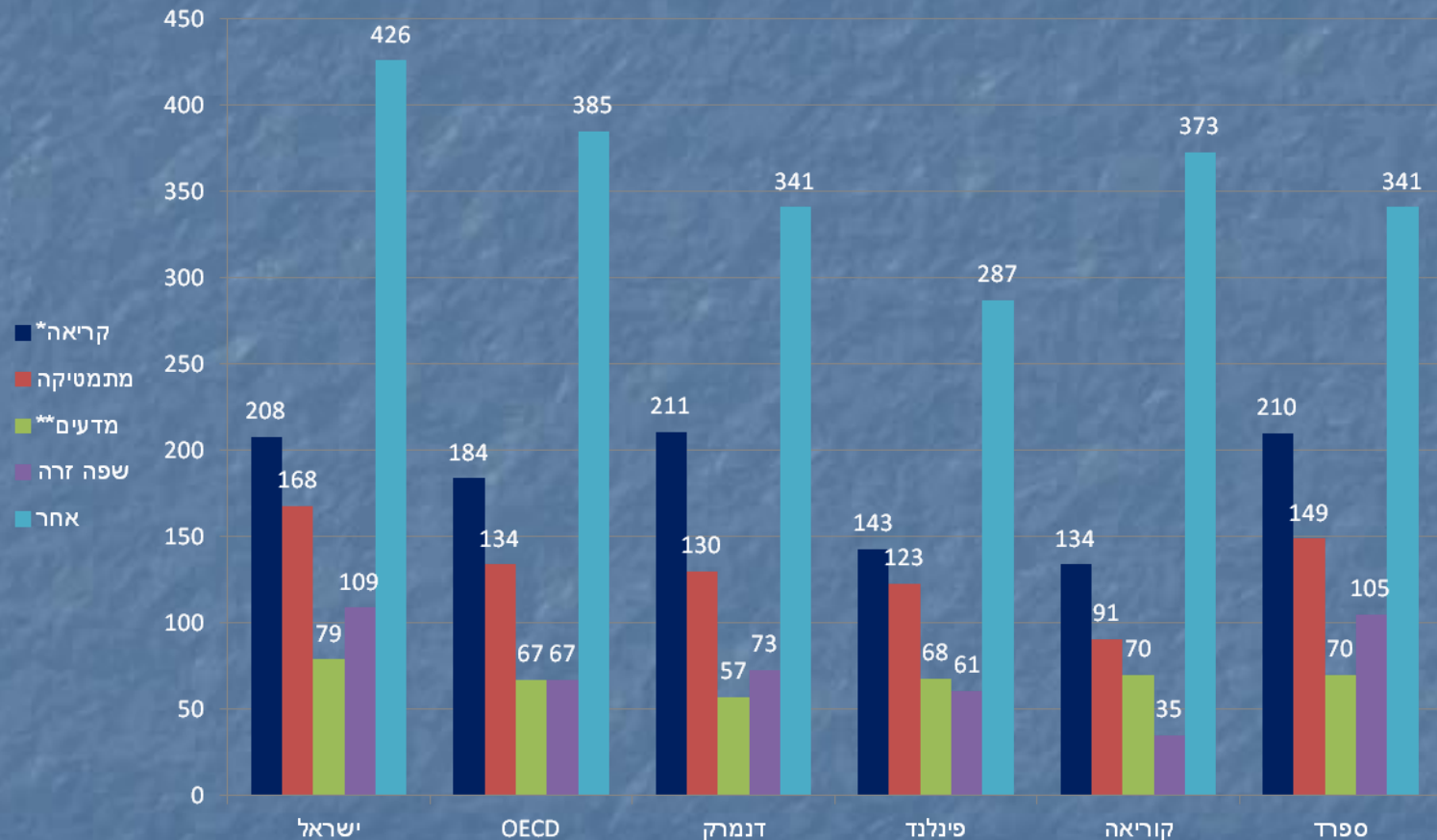
*קריאה כולל גם כתיבה וספרות

**מדעים לא כולל לימוד טכנולוגי

המינהל לכלכלה ותקציבים

שעות הוראה לפי נושא וגיל - (2010)

גילאים 9-11

בישראל סה"כ שעות לימוד
הן 990

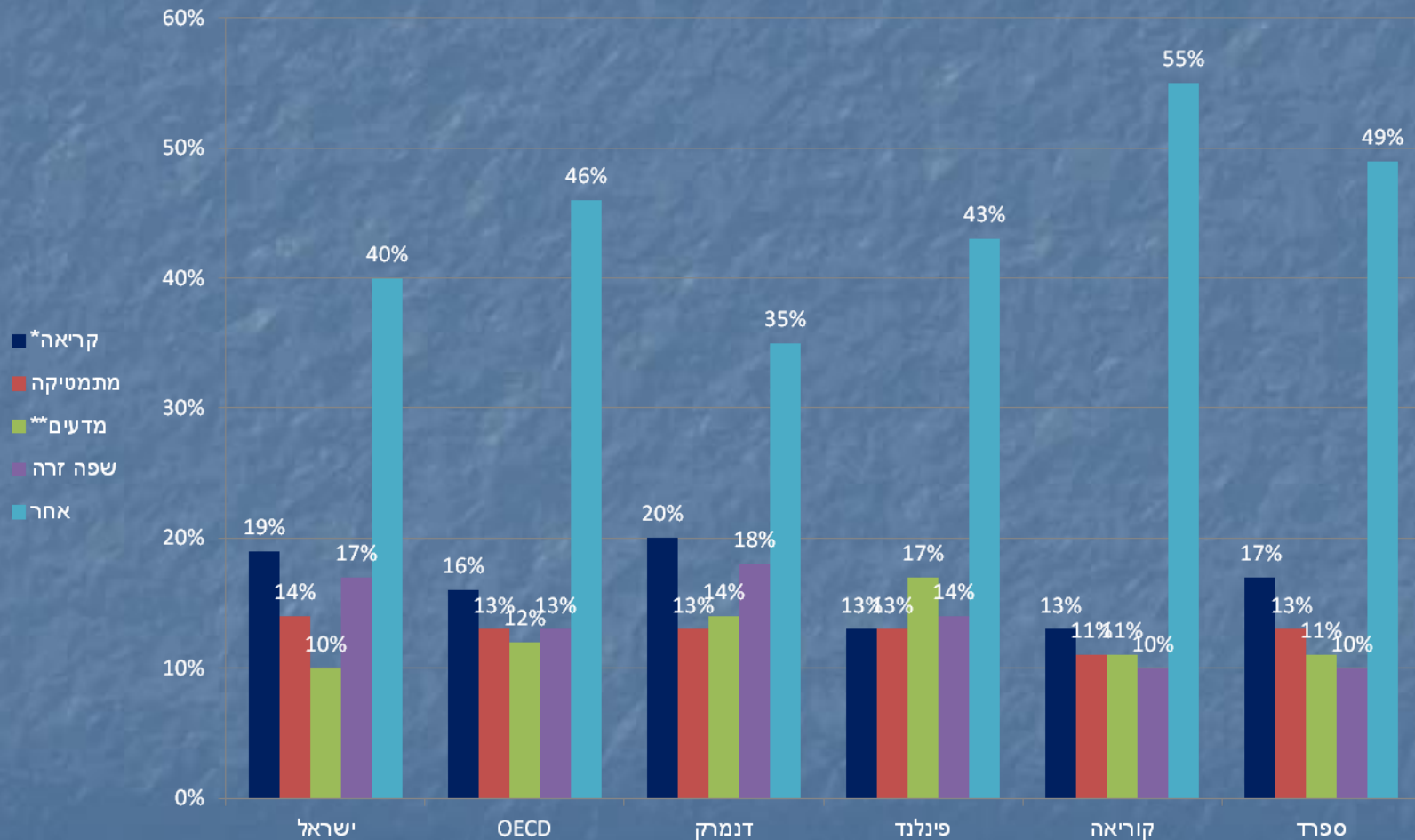
*קריאה כולל גם כתיבה וספרות

**מדעים לא כולל לימוד טכנולוגי

המינהל לכלכלה ותקציבים

שעות הוראה לפי נושא וגיל - אחוזים מכלל שעות החובה (2010)

גילאים 12-14

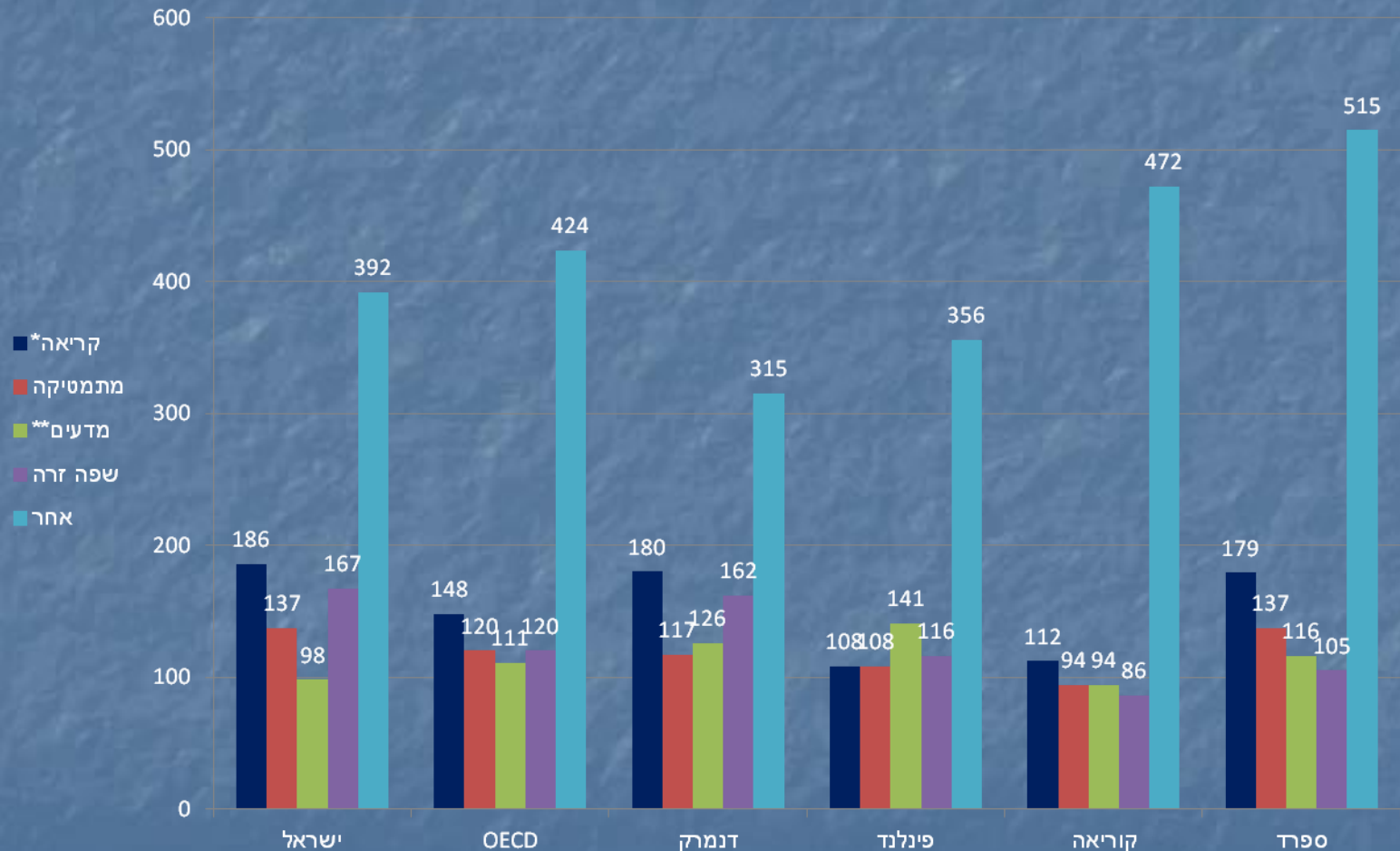
*קריאה כולל גם כתיבה וספרות

**מדעים לא כולל לימוד טכנולוגי

המינהל לכלכלה ותקציבים

שעות הוראה לפי נושא וגיל - (2010)

גילאים 12-14

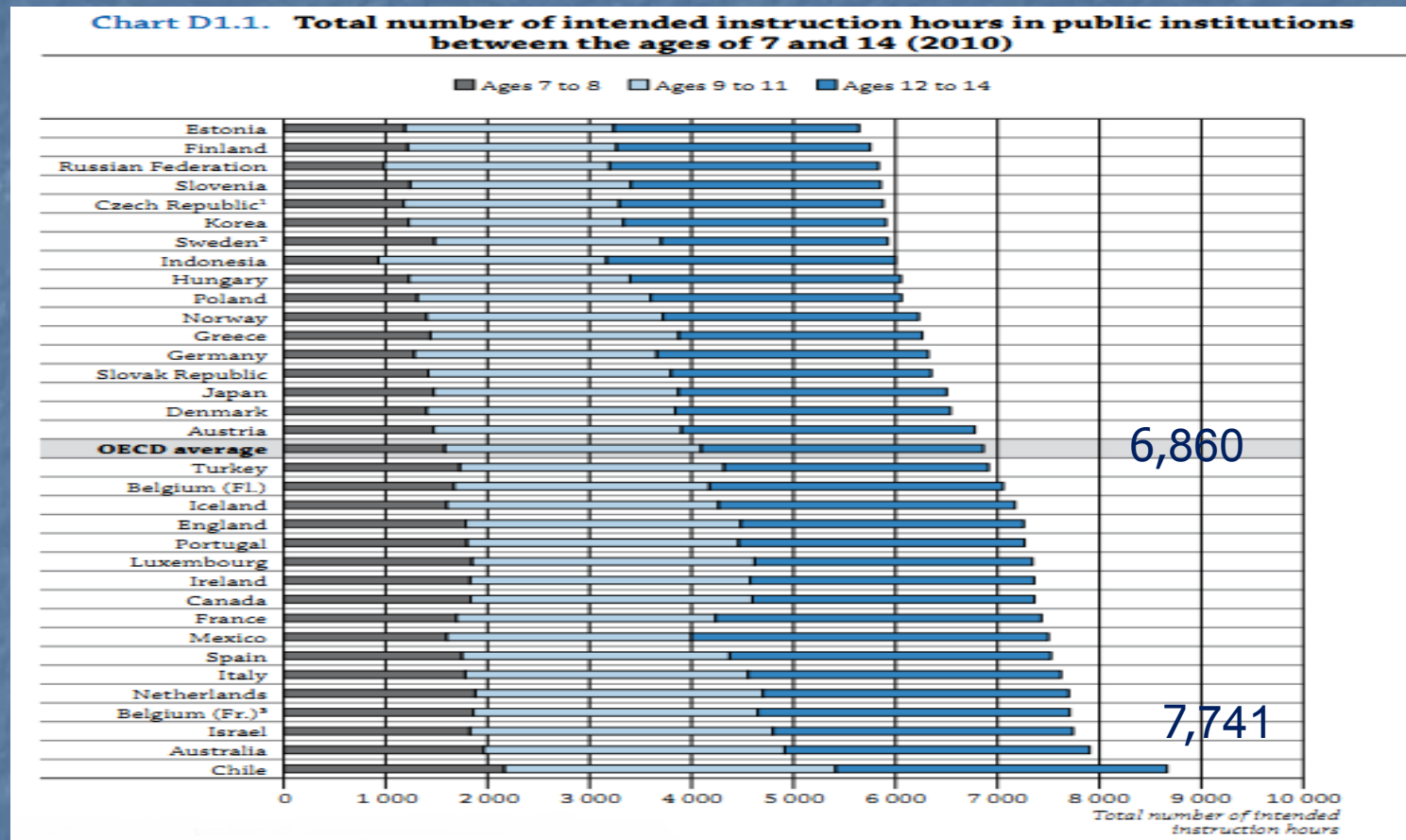

בישראל סה"כ שעות לימוד
הן 981

*קריאה כולל גם כתיבה וספרות

**מדעים לא כולל לימוד טכנולוגי

מספר שעות הלימוד השנתיות הנהוג בממוצע לתלמיד (2010)

EAG 2012 Chart D1.1, p.424

בישראל מספר שעות הלימוד בגילאים 7-14 עומד על 7,741. ממוצע מדינות ה-OECD עומד על 6,860 כן שבממוצע תלמיד בגילאים אלו בישראל לומד כ-3 שעות שבועיות יותר. בסכימה זו נכללות גם שעות יום החינוך הארוך המהוות בממוצע כשעתיים בחינוך היסודי.

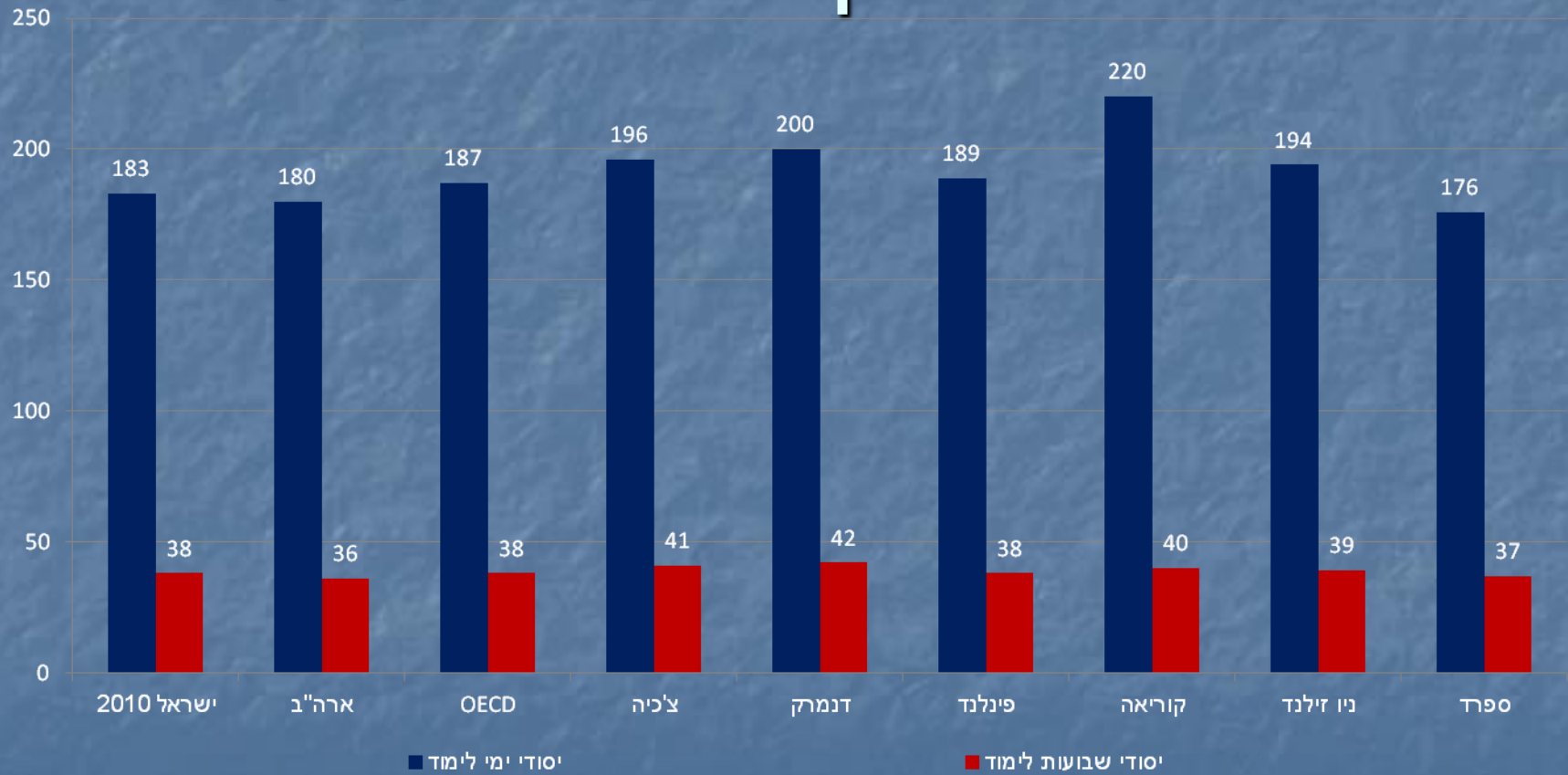
מדינת ישראל

משרד החינוך

המינהל לכלכלה ותקציבים

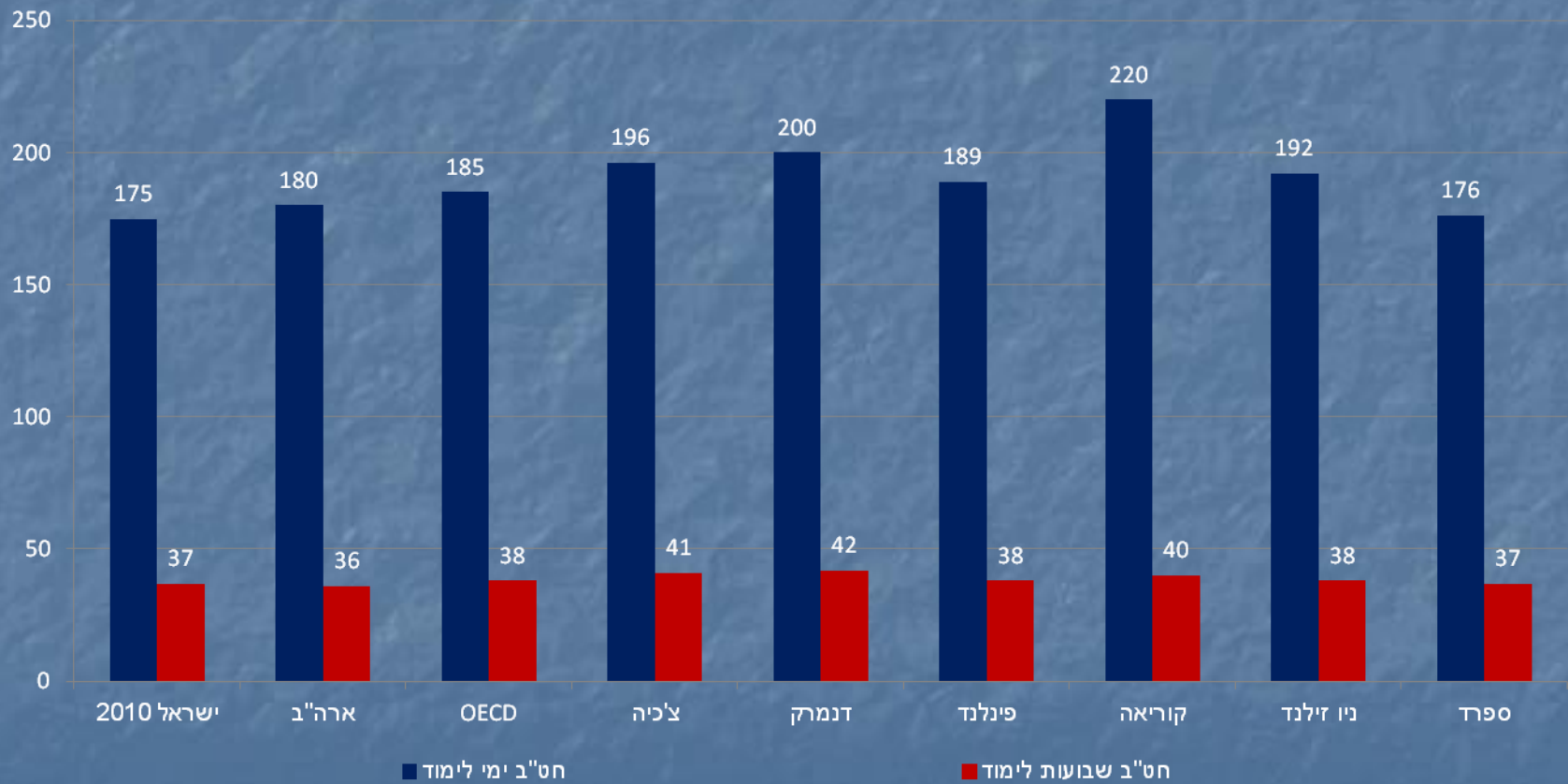
שעות הוראה

ימי לימוד ושבועות לימוד בממוצע למורה בחינוך היסודי- 2010

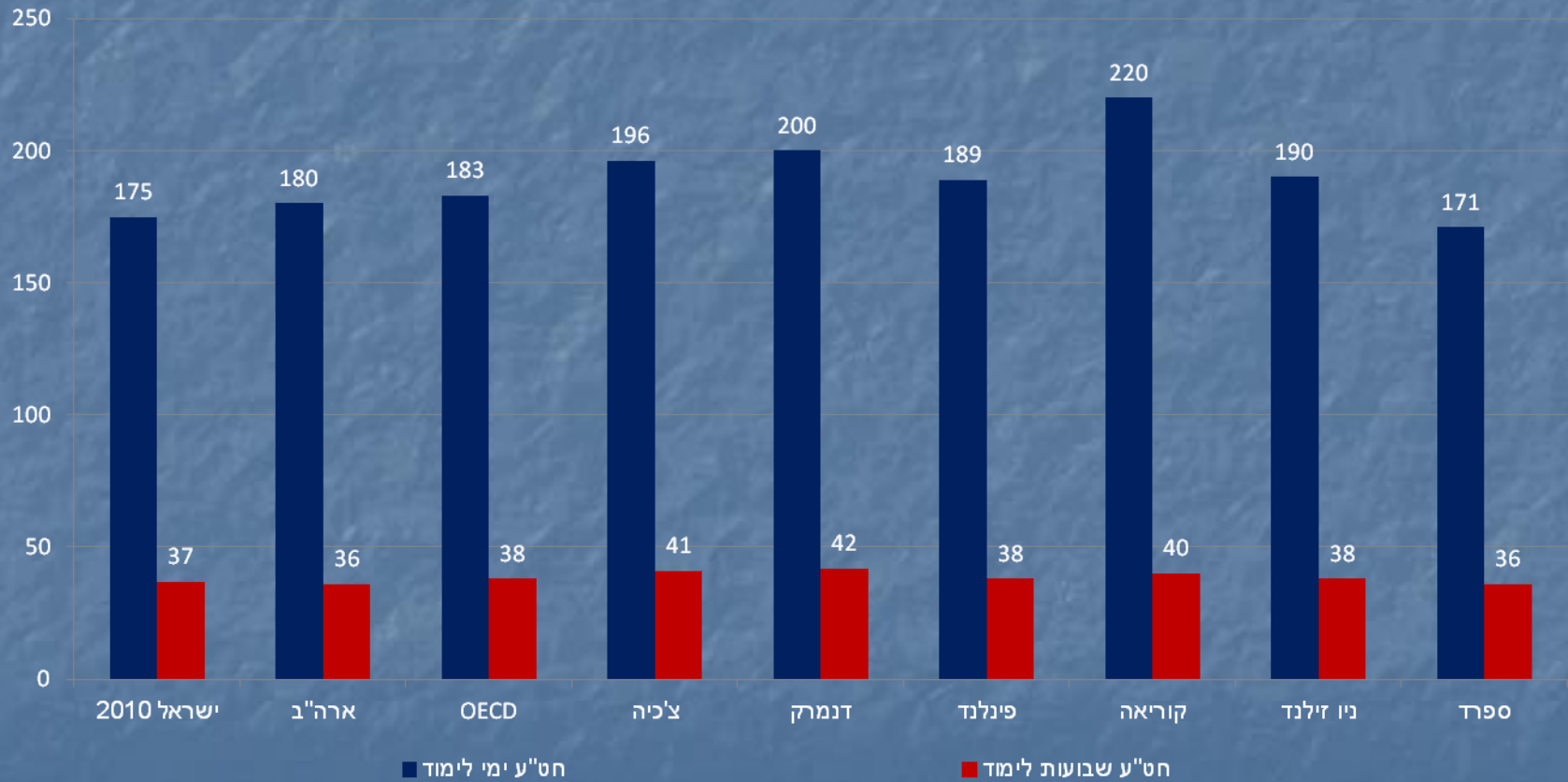
EAG 2012 Table D4.1, p.481

ימי לימוד ושבועות לימוד בממוצע למורה בחטיבת הביניים - 2010

EAG 2012 Table D4.1, p.481

ימי לימוד ושבועות לימוד בממוצע למורה בחטיבה העליונה - 2010

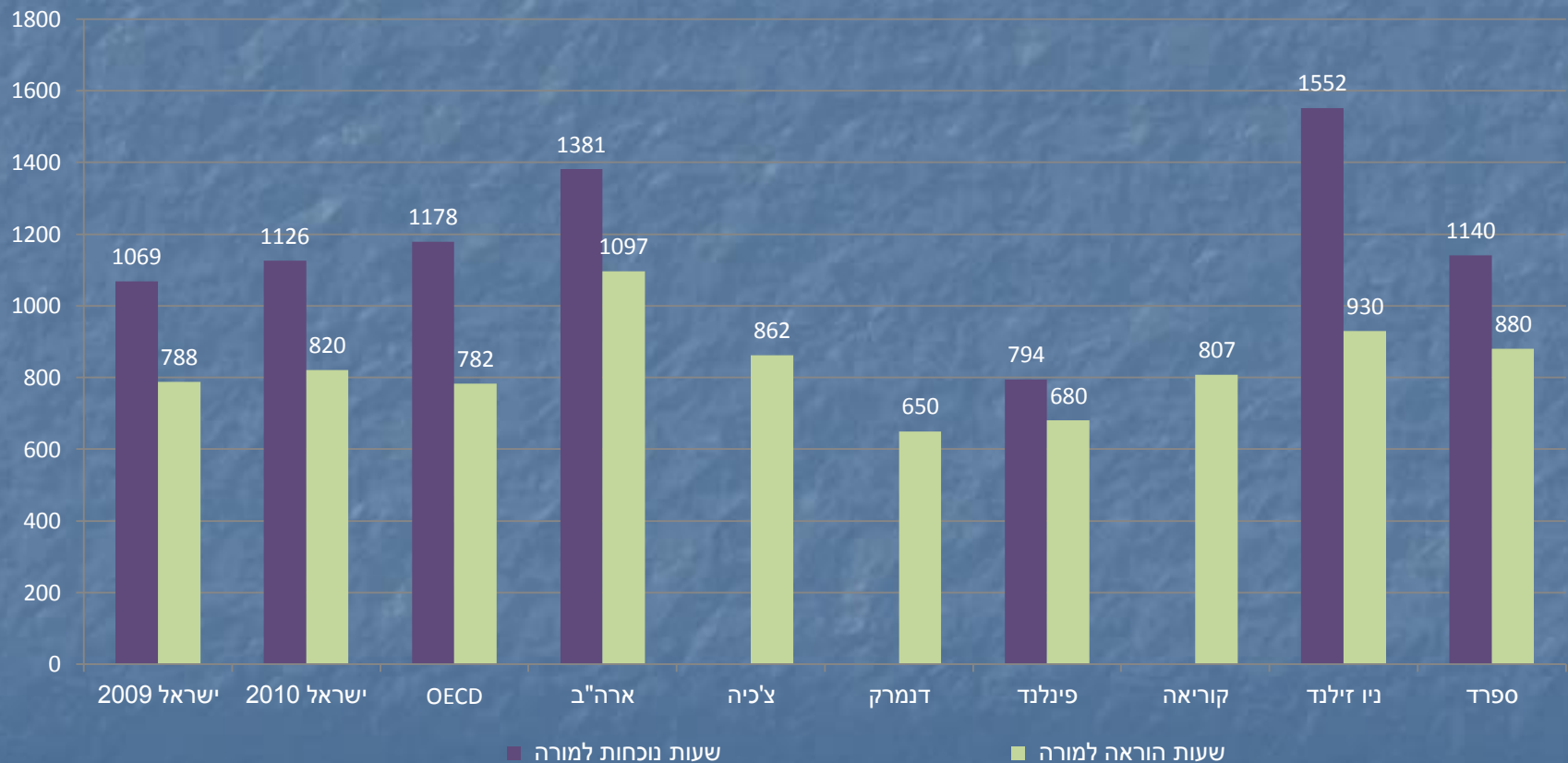
EAG 2012 Table D4.1, p.481

מורה בישראל נוכח פחות ומלמד פחות (בעי"ס)

ממורה ממוצע ב OECD

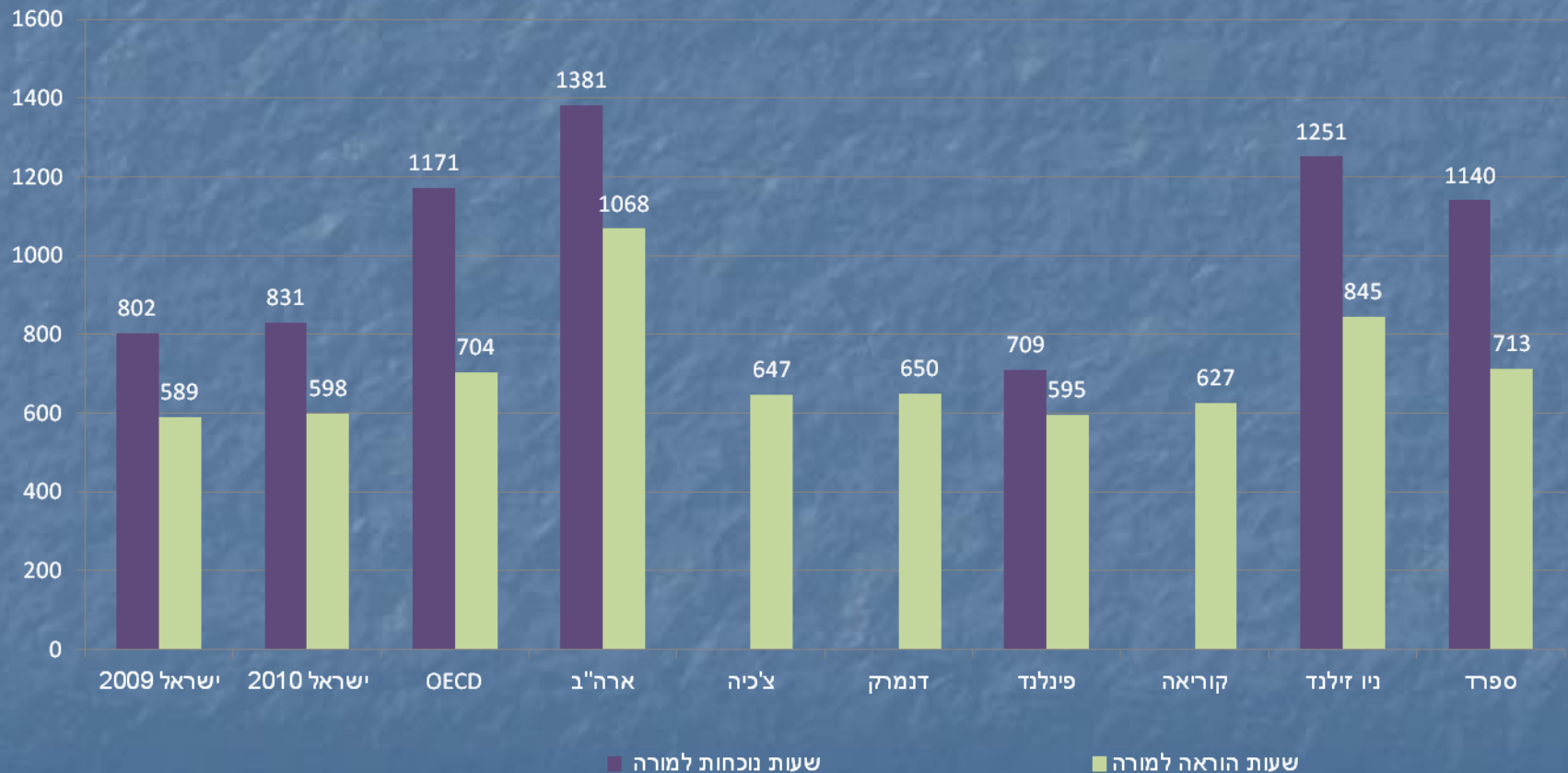
- מספר השבועות בישראל דומה לממוצע ה OECD, כאשר במרבית מדינות ההשוואה, המורים מלמדים יותר שבועות וימים במהלך שנת הלימודים מאשר בישראל.
- מספר שעות הנוכחות - מורה בישראל נוכח פחות שעות עבודה מממוצע ה OECD ומרוב מדינות הארגון.
- בשנים האחרונות בבתי הספר היסודיים בישראל מורים נמצאים יותר שעות שהייה. אנו נוכחים לראות שהפער בין שעות הנוכחות של מורה בישראל ושעות הנוכחות של מורה מממוצע ב OECD הצטמצם משמעותית לכדי 4%.
- עם זאת, בשאר שלבי הגיל, קיים פער בשעות נוכחות המורים בישראל כך שבחטיבות הביניים נוכח המורה ב 29% פחות מאשר מורה מממוצע בארגון, ובחט"ע בכ – 38% פחות.

שעות הוראה בממוצע ושעות נוכחות בממוצע למורה בחינוך היסודי- 2010

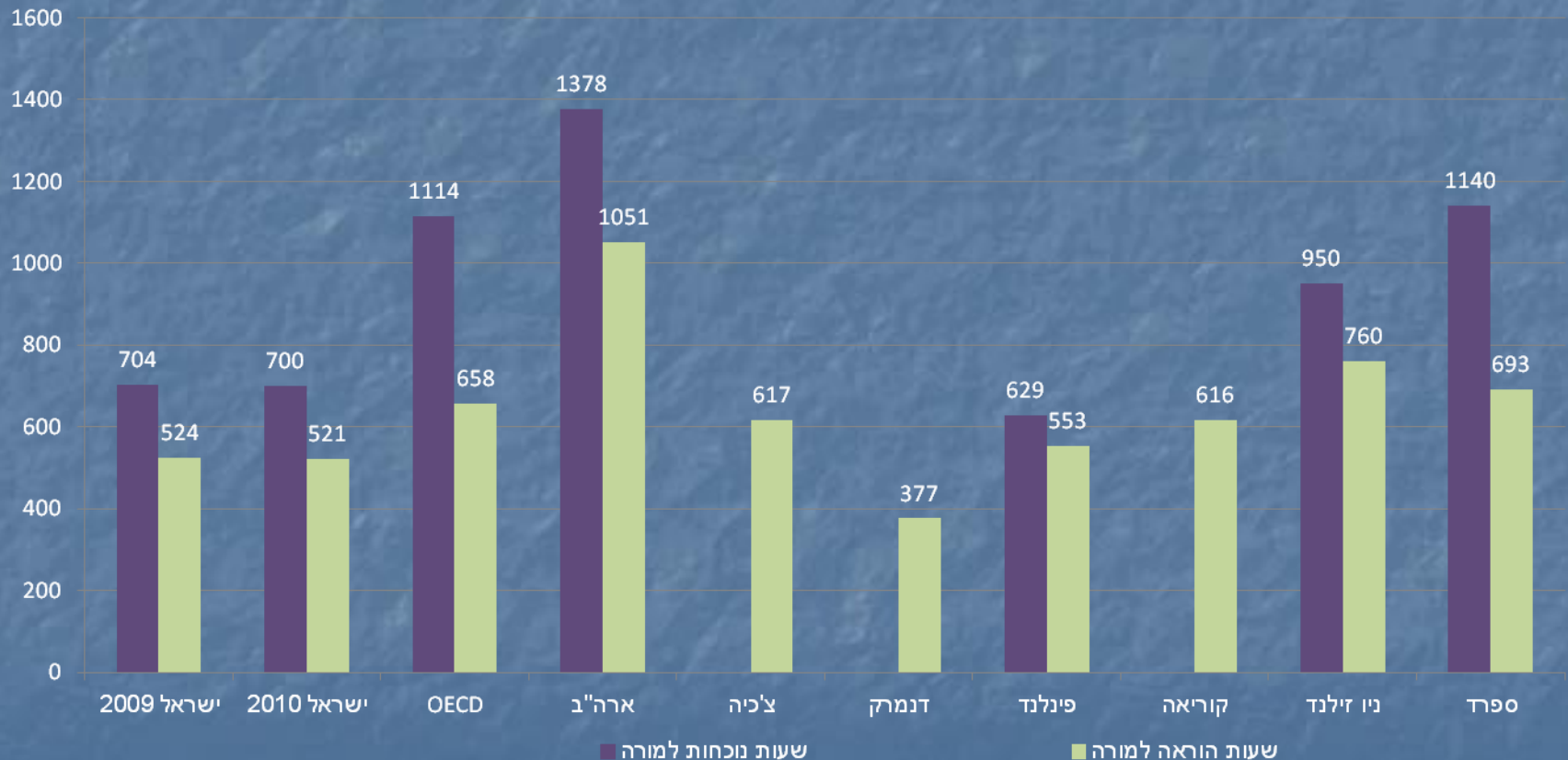
EAG 2012 Table D4.1, p.481

שעות הוראה בממוצע ושעות נוכחות בממוצע למורה בחטיבת הביניים 2010

EAG 2012 Table D4.1, p.481

שעות הוראה בממוצע ושעות נוכחות בממוצע למורה בחטיבה העליונה 2010

EAG 2012 Table D4.1, p.481

גידול במספר שעות הנוכחות וההוראה של מורים

- משנת 2008 חלה עלייה בשעות העבודה של המורים בחינוך היסודי, בעיקר כתוצאה מרפורמת "אופק חדש".

הפרש	2010	2008	יסודי
ישראל			
145	1,126	981	שעות נוכחות
65	820	755	שעות הוראה
OECD			
-	1,178	1,178	שעות נוכחות
-4	782	786	שעות הוראה

EAG 2012, Table D4.1 p.481; EAG 2010, Table D4.1 p.416

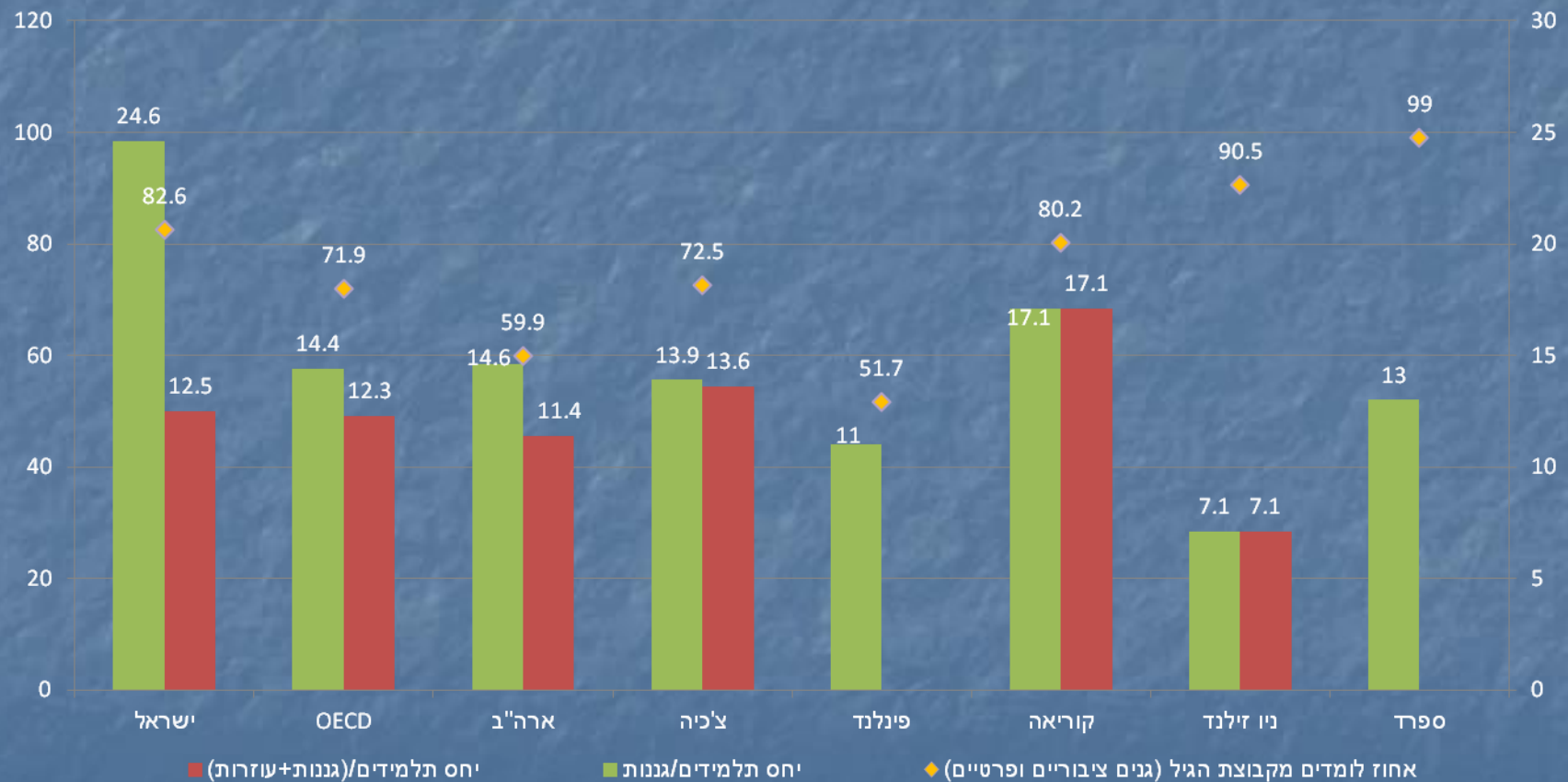
מספר תלמידים למשרת מורה בכל שלבי החינוך 2010

EAG 2012 Table D2.2, p.451

★ בפרסום EAG הנתון לגבי ישראל יסודי- 20.6 שגוי, תצורף הערה ותיקון ל- 16.6 בפרסום ה- EAG במהדורת האינטרנט.

שיעורי למידה ויחס תלמידים/סגל בגנים - גילאי 3-4 2010

EAG 2012 Table C1.1a, p.330; Table D2.2, p.451

יחס התלמידים לגנות בישראל הינו רק
בגנים ציבוריים

יחס תלמידים לסגל בגן דומה בישראל לממוצע ה OECD

- היחס של מספר תלמידים לגננת בגני הילדים הציבוריים בישראל גבוה יותר מאשר ממוצע ה OECD ובמדינות ההשוואה.
14.4 תלמידי גן לגננת בממוצע ה OECD (כלל הגנים), לעומת 24.6 בישראל (בגנים הציבוריים בלבד). ראוי לציין שבישראל הגננת עובדת בכפיפה אחת עם סייעת מקבילה במוסד, לכן חשוב לבחון את היחס תלמידי גן/ לסגל. ביחס זה הממוצע בישראל דומה לממוצע ה OECD 12.5, תלמידים לסגל גן בישראל לעומת 12.3 בממוצע ה OECD.
- אחוז התלמידים בישראל הינו גבוה משמעותית ביחס לשאר מדינות ההשוואה ואחוז הפוקדים את הגנים הינו גבוה. שני גורמים אלו משפיעים בהכרח על הצפיפות בכיתה ועל יחס תלמידים/ גננת.

מורים צעירים יותר בישראל

- הגיל הממוצע של מורים בישראל הינו נמוך יותר מאשר ממוצע ה-OECD. בחינוך היסודי בישראל, 52% מהמורים הם עד גיל 39 לעומת כ- 42% בממוצע ה OECD.

כוח ההוראה בישראל בנוי ברובו ממורות

■ אחוז המורות בישראל הינו גבוה משמעותית בכל שלבי החינוך. תופעה זו קיימת במרבית מדינות ה-OECD אך בישראל, בייחוד בחינוך היסודי, הינה בולטת יותר.

■ אחוז המורים הגברים הולך וגדל בשלבי החינוך הגבוהים יותר, קרי חטיבה עליונה. עלייה מ 0.6% גברים בקדם-יסודי, כ – 15% ביסודי ועד לכ-30% בחט"ע. תנועה זאת קיימת כמעט בכל המדינות וביפן כ-75% מהמורים בחט"ע הינם גברים.

מדינת ישראל

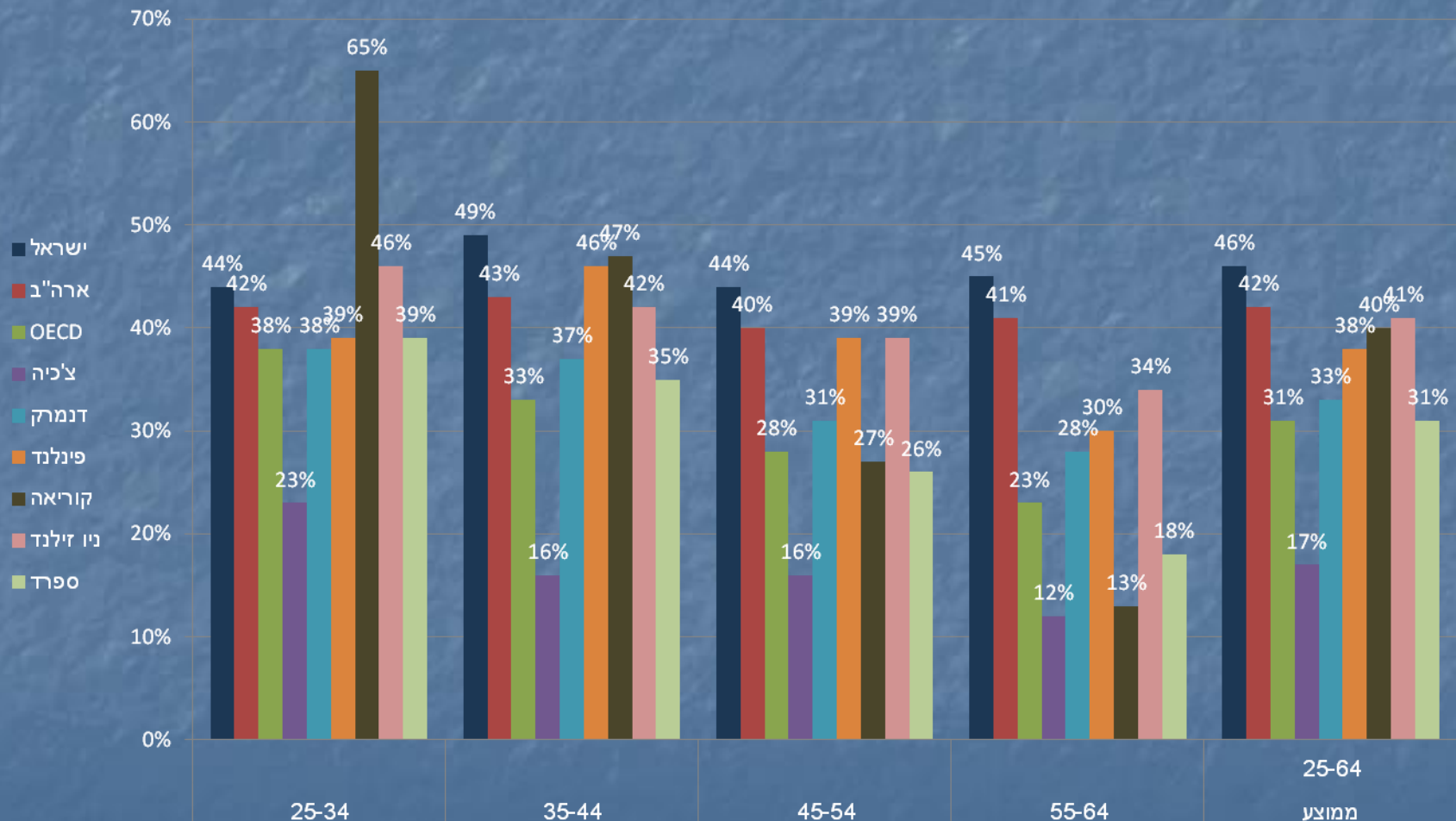
משרד החינוך

המינהל לכלכלה ותקציבים

השכלה

שיעור בעלי השכלה שלישונית בתוך קבוצות גיל

(2010)

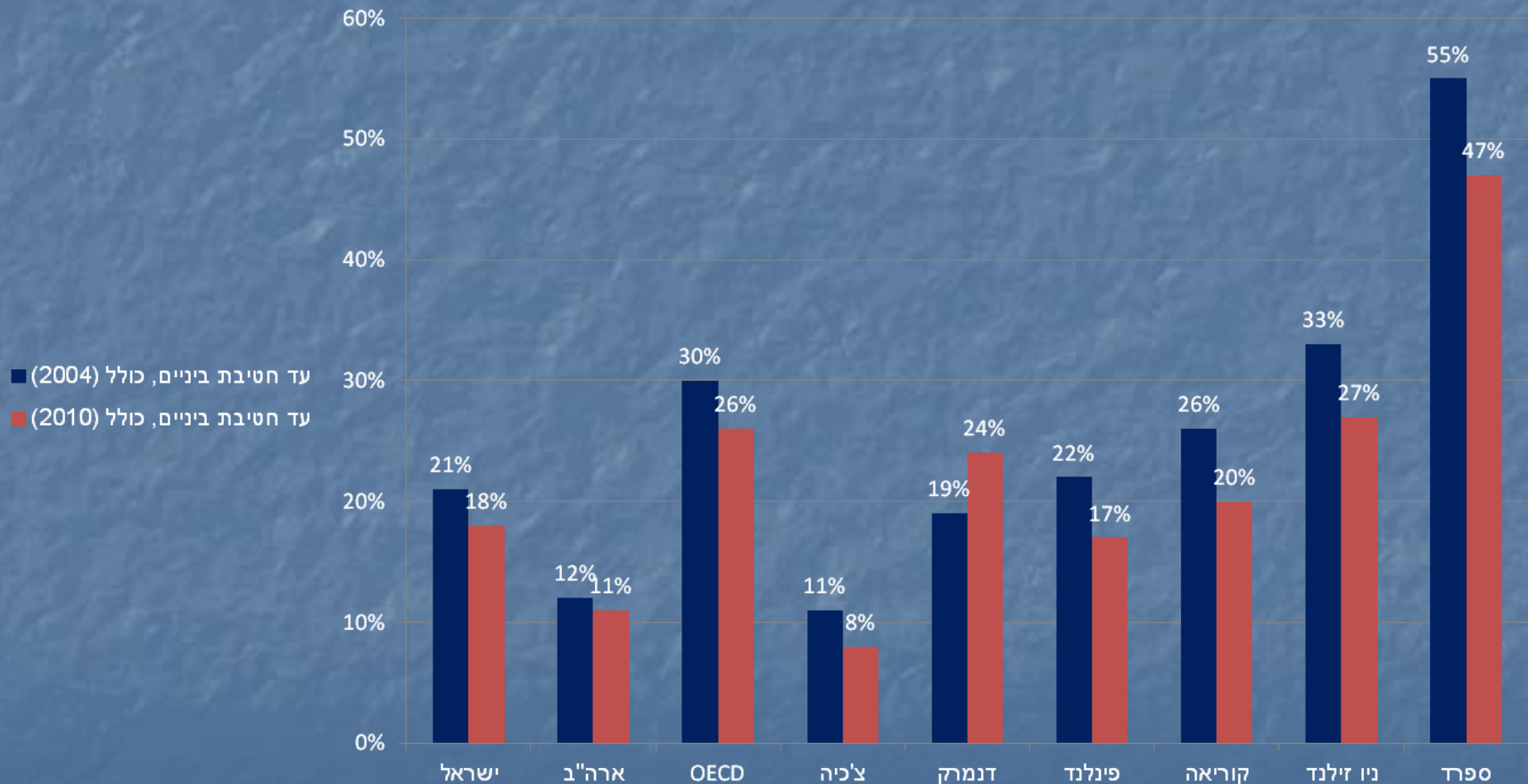
אוכלוסיית ישראל מהמשכילות בעולם

- אוכלוסיית ישראל בשנות האלפיים היא מהמשכילות ביותר בעולם, מקום שני במספר בעלי השכלה הגבוהה לאחר קנדה. אחוז בעלי השכלה שלישונית גבוה בהרבה מזה של ממוצע ה OECD (46% לעומת 30%) וגבוה מכל ארצות ההשוואה.
- בדיווח EAG2012 אנו רואים גידול מ 45% בעלי השכלה גבוהה בשנת 2009 ל 46% בשנת 2010. מעמד זה הושג בזכות התוספות למערכת החינוך המקומית של עולים בעלי השכלה גבוהה ובזכות החינוך להשכלה גבוהה בישראל.
- למרות שקשה יותר להגדיל את שיעורי בעלי השכלה הגבוהה בקרב אוכלוסייה שמלכתחילה נחשבת למשכילה מאד, עדיין מצליחה מערכת החינוך בישראל להציג גידול בשיעור בעלי השכלה שלישונית וצמצום גדול יותר בקרב האוכלוסייה הפחות משכילה.

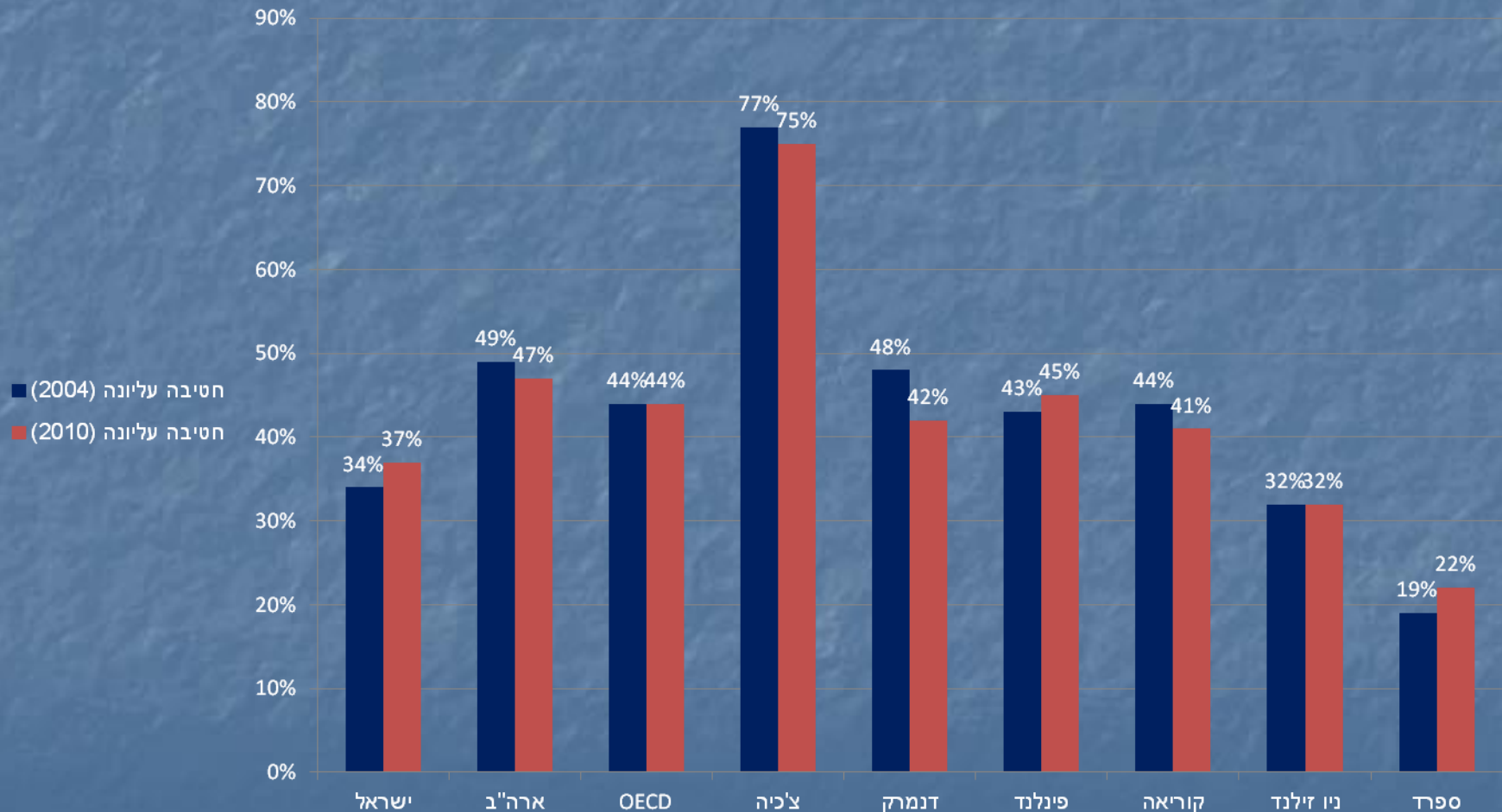
שיעור בעלי השכלה נמוכה בישראל קטן.

- אחוז בעלי השכלה נמוכה או שווה לחטיבת הביניים, היה בשנת 2004 21% וירד בשנת 2010 ל 18%.
אחוז הממוצע במדינות ה OECD לבעלי השכלה נמוכה עומד על 26%.
בספרד לדוגמא, שיעור בעלי ההשכלה הנמוכה ירד באותן שנים מ 55% ל 47%.

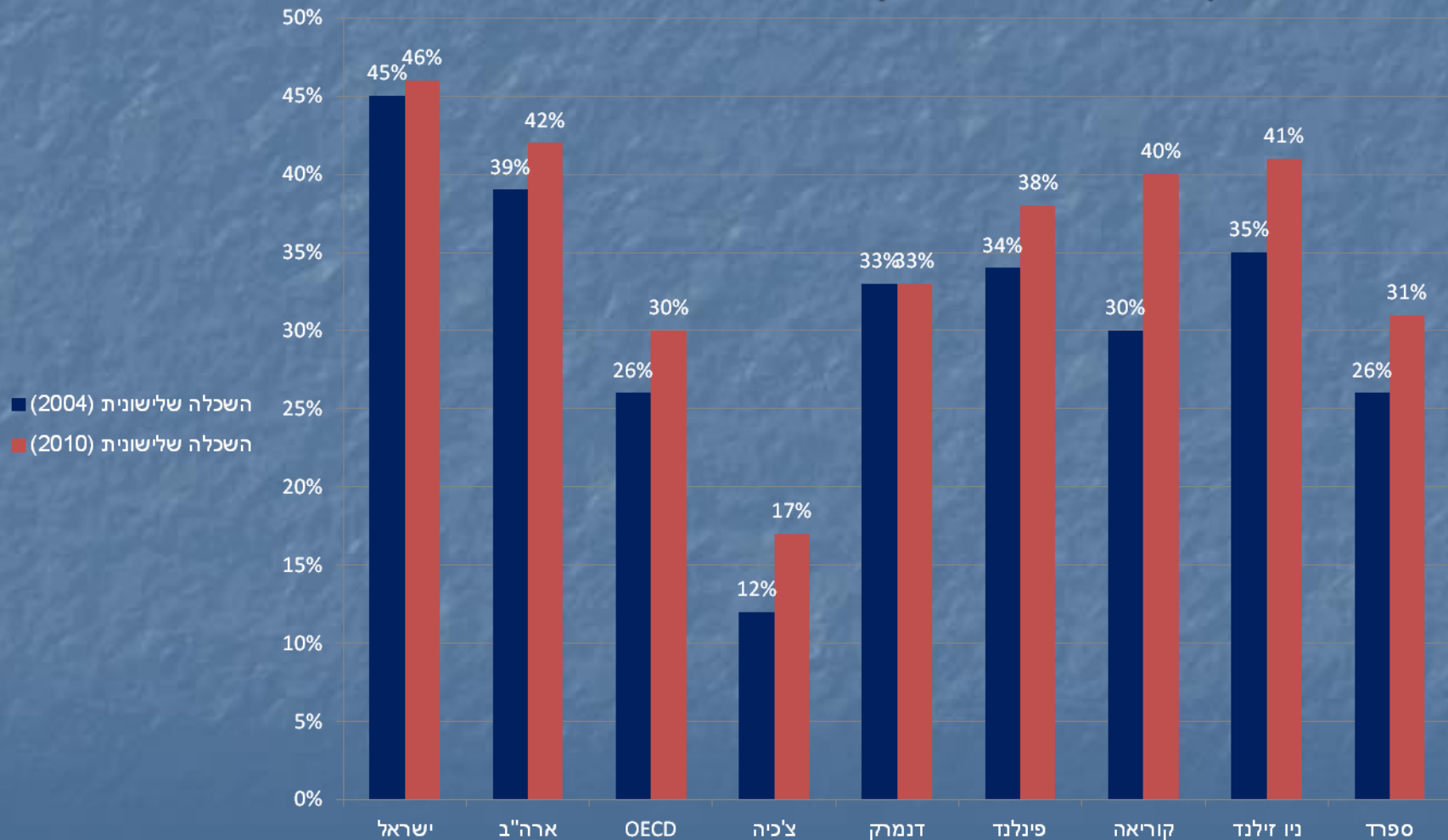
התפלגות (באחוזים) של גילאי 25-64 לפי רמת השכלה (2004, 2010) - עד חטיבת ביניים

התפלגות (באחוזים) של גילאי 25-64 לפי רמת השכלה (2004, 2010) - עד חטיבה עליונה

התפלגות (באחוזים) של גילאי 25-64 לפי רמת השכלה (2004, 2010) - עד השכלה שלישונית

שיעור בעלי התארים בקבוצות הגיל הצעירות גדל

- משנת 2009 לשנת 2010 קיימת עליה באחוז בעלי התואר בגילאים הצעירים יותר (25-34), מ 43% ל 44% מסך קבוצת גיל זו. נתון זה מעיד כי אחוז בעלי ההשכלה הגבוהה ממשיך לגדול ואינו הושפע בעקבות הקטנת גל העלייה.
- התנאים המיוחדים בישראל (השירות הצבאי) מובילים לכך שקבוצת הגיל הבאה 35-44, גדולה יותר מקודמתה. בין השנים 2009 ו 2010 גדל שיעור בעלי השכלה שלישונית בקבוצה זו מ 47% ל 49%.

הוצאה לאומית

בישראל ובממוצע ה-OECD אחוז ההוצאה לחינוך מהתמ"ג זהה ועומד על 4% בשלבי החינוך יסודי ועל-יסודי.

סך ההוצאה על חינוך בשלבי החינוך יסודי ועל יסודי כאחוז מהתמ"ג, 2009

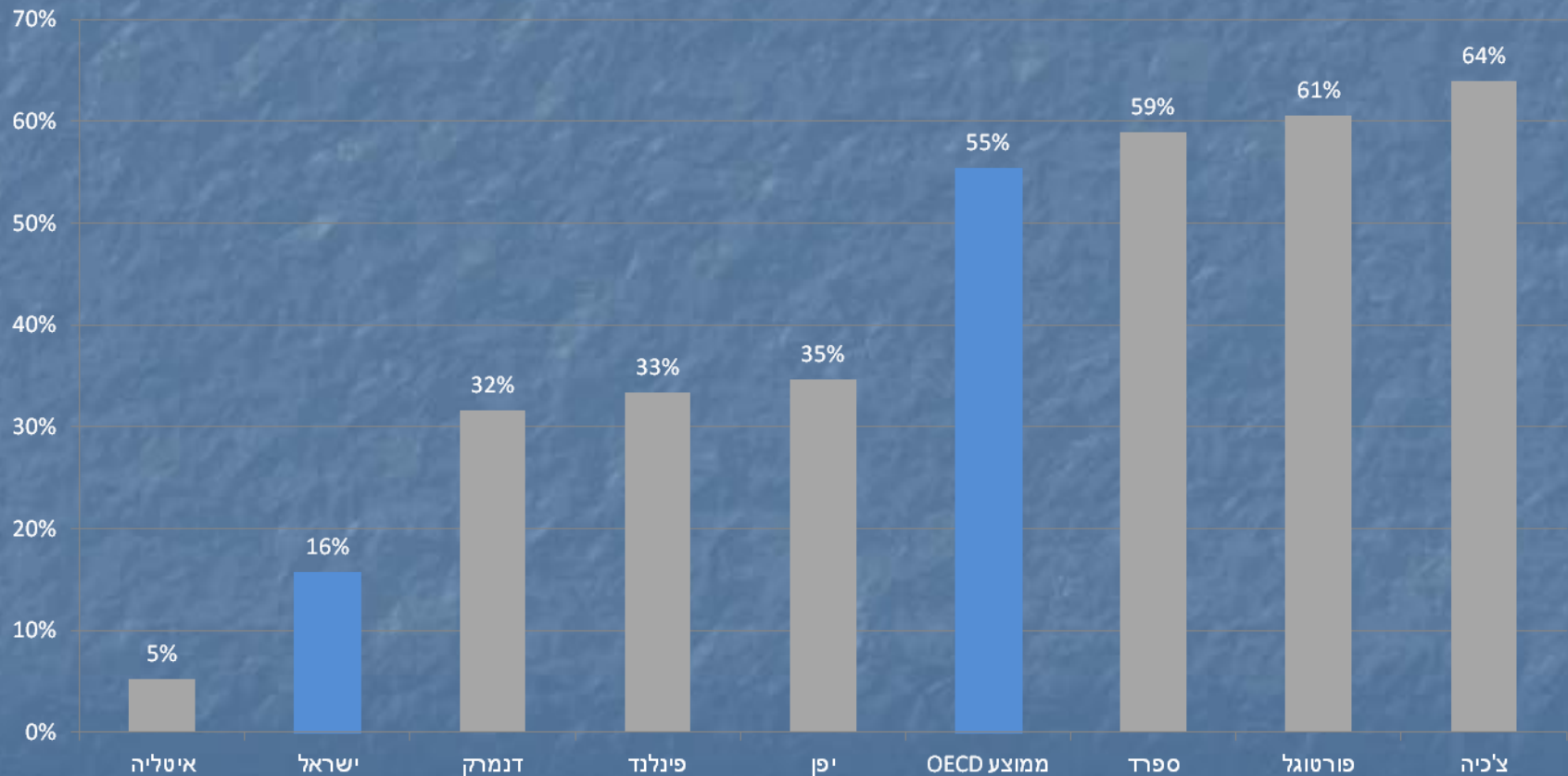
4.0%	ישראל
4.0%	OECD
4.3%	ארה"ב
2.9%	צ'כיה
4.8%	דנמרק
4.1%	פינלנד
4.7%	קוריאה
5.2%	ניו זילנד
3.3%	ספרד

EAG 2012 Table B2.1, p.244

הוצאה לתלמיד בישראל בין 60% ל 67% מהוצאה לתלמיד בממוצע ה OECD

- בפרסום ה EAG מדווח על סך ההוצאה הלאומית, הפרטית והציבורית על מוסדות חינוך. הוצאה זו אינה כוללת את ההוצאות המנהליות (כוח-אדם ותקורות) של משרדי ממשלה ורשויות מקומיות, ולא כוללת הוצאות פרטיות וציבוריות על חינוך מחוץ למסגרת בית הספר.
- בחינוך היסודי ובתיכון, ההוצאה הדולרית בממוצע לתלמיד נמוכה מזו של מדינות ה OECD ועומדת על 60% בחינוך היסודי, 67% בחט"ב ו 63% בחט"ע.

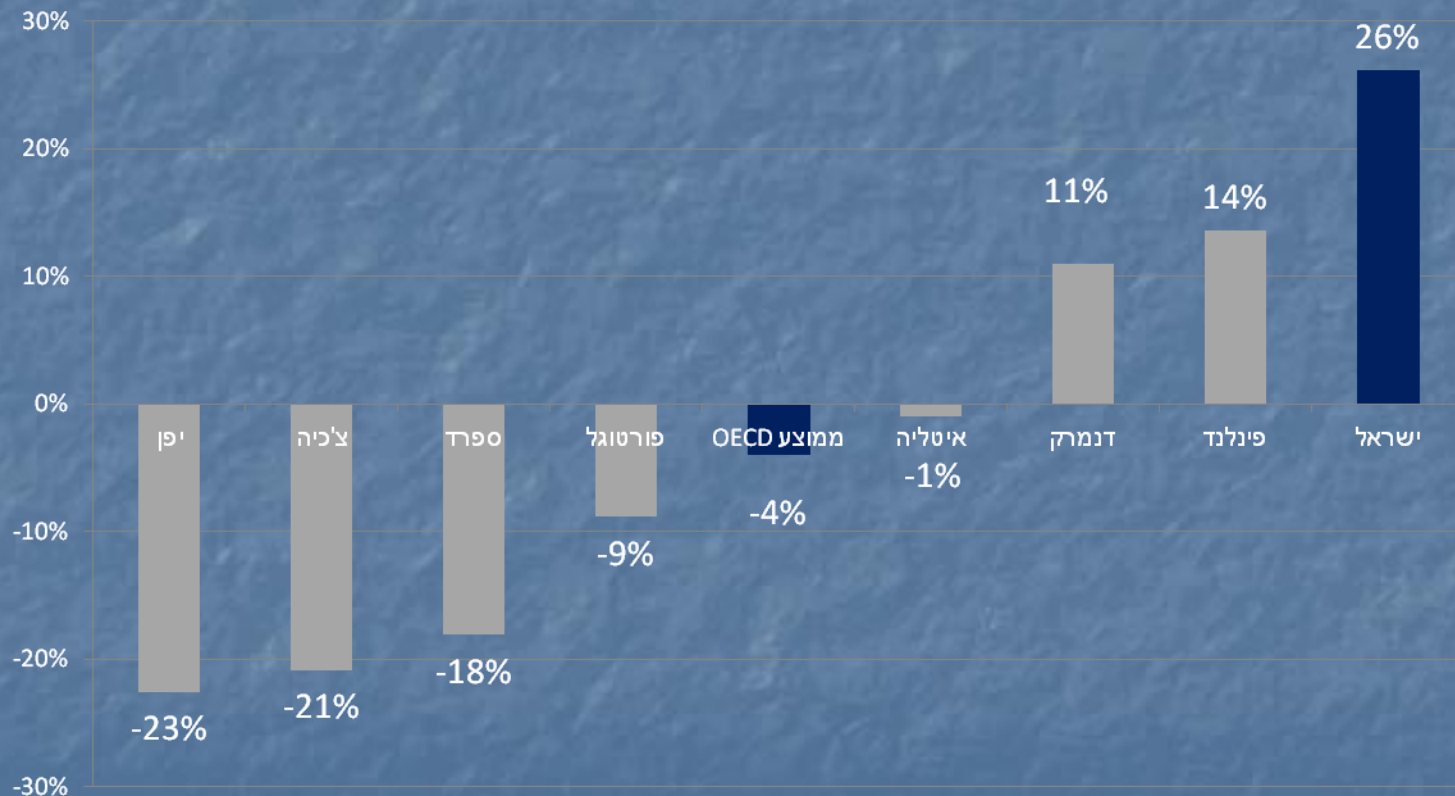
הגידול בהוצאה השנתית לתלמיד (1995-2009)

EAG 2012 Table B1.5a, p.232

כולל חינוך יסודי, על יסודי ועל תיכוני לא
שלישוני.

סך הגידול במספר התלמידים (1995-2009)

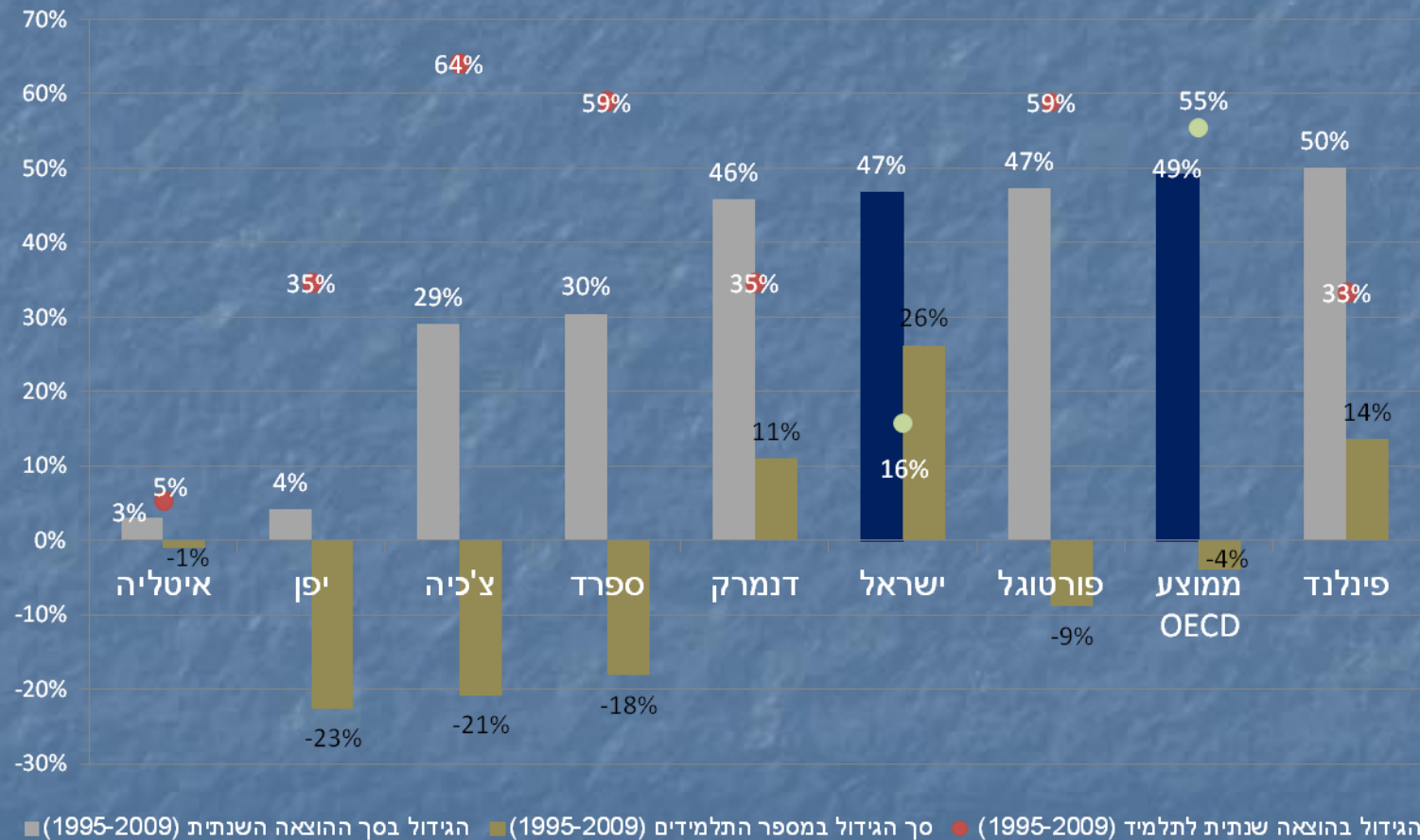

EAG 2012 Table B1.5a, p.232

כולל חינוך יסודי, על יסודי ועל תיכוני לא
שלישוני.

המינהל לכלכלה ותקציבים

הגידול בהוצאה השנתית לתלמיד, מספר התלמידים וסך ההוצאה על החינוך (1995-2009)

הוצאה לתלמיד מושפעת משכר מורים נמוך ומספר תלמידים גבוה

- הסיבות העיקריות להוצאה פר תלמיד נמוכה בישראל: מיקומה הנמוך של ישראל מבחינת שכר המורים ביחס לממוצע ה-OECD ומספר התלמידים הגבוה בישראל (ומכאן, מספר התלמידים הגבוה בכתה) משפיעים על הוצאה נמוכה לתלמיד.